

ПРАВОСЛАВНО

СЛОВО

„Аз съм с вас през всички дни
до свършека на света. Амин.“
(Мат. 28:20).

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА
СТАРОСТИЛНА ЦЪРКВА

БРОЙ 1-4
януари — декември
год. XXIII — 2015 г.

1150 ГОДИНИ ОТ ПОКРЪСТВАНЕТО НА БЪЛГАРИТЕ

Из живота на Българската Православна Старостилна Църква

Поздравления след молебна към светите 70 апостоли по случай 22-годишнината от архиерейската хиротония на Негово Преосвещенство Триадицкия епископ Фотий, 17 януари (4 януари ст. ст.) 2015 г.

Великият водосвет на празника Богоявление в катедралния храм „Успение Богородично“, 19 януари (6 януари ст. ст.) 2015 г.

Посещение в женската обител „Свети Ангели“ в Афидни, Атика, 27 януари (14 януари ст. ст.)

Трисагион за архимандрит Серафим (Алексиев) на неговия гроб в Княжевския манастир „Покров Богородичен“, 25 януари (12 януари ст. ст.)

Бдение за празника Сретение Господне, Неделя на Страшния съд, 15 февруари (2 февруари ст. ст.)

Молебен към св. Фотий, патриарх Константинополски, 19 февруари (6 февруари ст. ст.)

Велик покаен канон на св. Андрей Критски в понеделник от първата седмица на Великия пост, 23 февруари (10 февруари ст. ст.)

Освецаване на колигото в чест на св. великомъченик Теодор Тирон в петък на първата седмица от Великия пост, 27 февруари (14 февруари ст. ст.)

В края на светата Литургия в Неделя на Православието, 1 март (16 февруари ст. ст.)

Изнасяне на св. Кръст в края на бденната служба срещу Неделя трета на Великия пост – Кръстопоклонна, 15 март (2 март ст. ст.)

Неделя четвърта на Великия пост. Свети четиридесет мъченици в Севастия, 22 март (9 март ст. ст.)

Петък на петата седмица от Великия пост – утрения с Богородичен акадист, 27 март (14 март ст. ст.)

Освецаване на върбови клонки на бденната служба за празника Вход Господен в Йерусалим, 5 април (23 март ст. ст.)

Освецаване на петохлебие на бденната служба на празника Благовещение на Пресвета Богородица, 7 април (25 март ст. ст.)

Велики четвъртък. Маслосвет, 9 април (27 март ст. ст.)

Утреня на Велики петък с 12-те евангелски четива за Христовите страдания

Велики петък вечерта, 10 април (28 март ст. ст.) – утреня на Велика събота с Опело Христово

Велика събота, 11 април (29 март ст. ст.) – благословение в края на св. Литургия

Пасха Христова в катедралния храм „Успение Богородично“, София

Пасхалната утренья

Пасхално литийно шествие в Светли понеделник,
13 април (31 март ст. ст.)

Престолният празник на храм „Живоприемен
източник“, гр. Сандански, Светли петък,
17 април (4 април ст. ст.)

Причастяване по време на св. Литургия за прес-
толния празник на храма „Св. Георги Победоно-
сец“, гр. Стамболийски, 6 май (23 април ст. ст.)

65 години от официалното откриване на Княжевската девическа обител „Покров на Пресвета Богородица“, 16 май (3 май ст. ст.) 2015 г.

Малкият вход по време на св. Литургия за празника Възнесение Господне, катедрален храм „Успение Богородично“, 21 май (8 май ст. ст.)

Престолен празник на параклиса „Св. св. Кирил и Методий“ при храма „Св. св. Седмочисленици“, Благоевград, 24 май (11 май ст. ст.)

Освещаване на орехови клонки по време на деветия час преди вечернята на празника Петдесетница, 31 май (18 май ст. ст.)

Празникът „Св. Дух“ в храма „Света Троица“ в гр. Гоце Делчев, 1 юни (19 май ст. ст.)

ОФИЦИАЛЕН РАЗДЕЛ

УСТАНОВЯВАНЕ НА ОФИЦИАЛНО ЦЪРКОВНО ОБЩЕНИЕ МЕЖДУ БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА СТАРОСТИЛНА ЦЪРКВА И ЦЪРКВАТА НА ИСТИНСКИТЕ ПРАВОСЛАВНИ ХРИСТИЯНИ В ГЪРЦИЯ

Диалогът за установяването на официално църковно общение между Българската Православна Старостилна Църква и Църквата на истинските православни християни в Гърция бе доведен до успешен край. На 26 януари (13 януари, ст. ст.) 2015 г. Негово Преосвещенство епископ Фотий, председател на Синода на Българската Православна Старостилна Църква, се срещна с Негово Блаженство архиепископ Калиник и архиеереи от Синода на Църквата на истинските православни християни в Гърция. По време на разговора от двете страни бе потвърдено, че не съществуват пречки от вероизповеден характер, които да препятстват установяването на официално църковно общение между двете църкви сестри. В резултат на това взаимно утвърдено разбиране Негово Преосвещенство епископ Фотий постави подписа си под общия еклесиологичен документ, озаглавен „Истинно Православната Църква

пред лицето на икуменическата ерес. Догматически и канонически въпроси“, наред с подписите на председателите на трите църкви сестри – Църквата на истинските православни християни в Гърция, Руската Православна Заграницна Църква и Румънската Православна Старостилна Църква.

Двете страни потвърдиха, че канонично-административният проблем с наличието на структури на Гръцката Църква на истинските православни християни в България ще бъде решен въз основа на правилата на Светата Православна Църква, отнасящи се до взаимоотношенията между самоуправляващи се църкви сестри. След като гръцката страна, в братско взаимодействие с българската страна, извърши необходимото в това отношение, ще бъде договорена и своевременно оповестена датата за съвместното отслужване на св. Литургия.

София, 1 февруари (19 януари ст. ст.) 2015 г.

НОВ ЧЛЕН НА СИНОДА НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА СТАРОСТИЛНА ЦЪРКВА

В съответствие с решението на Архиерейския Синод на Руската Православна Загранична Църква, Журнал № 3 от заседанията на Синода, проведени от 27 до 29 октомври 2015 г. в гр. Одеса, с указ № 01 от 24 ноември 2015 г на Негово Преосвещенство Триадицкия епископ Фотий, Воронежкия и Южно-руски епископ Кирил е назначен за временен член на Синода на Българската Православна Старостилна Църква.

Кратка биографична бележка

Воронежкия и Южно-руски епископ Кирил, в света Валерий Кравец, е роден на 21 юли 1948 година. Бил е клирик на Московската патриаршия (ръкоположен за дякон на 4 октомври 1984 г., а на следващия ден – за све-

ценик). Отец Валерий има трезв поглед върху състоянието на Църквата в Съветския съюз и установява отношения с дисидентското движение сред духовенството на Московската Патриаршия. През 1997 г., протоиерей Валерий Кравец заедно със сина си йерей Роман Кравец преминава в юрисдикцията на Руската Православна Загранична Църква. През 1998 година в град Воронеж започва изграждането на храм, посветен на всички светци, просияли на руска земя. О. Валерий отказва да приеме унията на част от РПЗЦ с Московската патриаршия през 2007 г. На 11 юли 2007 г. е включен в състава на Временното Висше Църковно Управление на РПЗЦ. На 20 май 2009 г. е назначен за администратор на новоучредената Воронежка епархия на РПЗЦ, като е избран за кандидат за епископ. На 20 ноември 2009 г. е постриган за монах с името Кирил в чест на свещеномъченик Кирил, митрополит Казански. На 21 ноември в храма, посветен на св. Архангел Михаил в Одеса, е ръкоположен за епископ от Ню-Йоркския и Източноамерикански митрополит Агатангел и Болградския епископ Георги с титлата Воронежки и Южно-руски.

ПРЕСТАВИ СЕ В ГОСПОДА МОНАХ АДРИАН (БАЛЕВ)

На 19 януари (6 януари ст. ст.) 2015 г., Свето Богоявление, след тежко боледуване премина във вечността обичният ни брат монах Адриан (Балев), роден на 8 септември 1968 г.

Още като младеж Румен обиква монашеството. Става послушник в Жаблянския манастир „Св. Йоан Прегмеч“, където е постриган за монах. В условия, подлагащи на тежко изпитание християнското съзнание и дори устоите на човешката личност, монах Адриан запазва будната си съвест и безусловната си честност. Той служеше на Бога и ближните без да се жали и за него това бе нещо естествено. Трогателни бяха неговите ежедневни грижи за духовния му брат монах Василий, който страда от множествена склероза и от младежка възраст е прикован към инвалидна количка.

Преди две години отец Адриан заболя нелечимо от рак. Той посрещна това последно земно изпитание по монашески, готвеше се за раздялата с временния живот, държеше се за молитвата, която горещо обичаше, не преставаше да мисли и се да грижи първо за ближния, а после за себе си.

Милостивият Бог да прости волните и неволните прегрешения на нашия новопреставен брат и да упокои душата му в Небесните Си селения – там, дето няма болка, нито печал, но безкраен живот.

ИСТИНСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ПРЕД ЛИЦЕТО НА ИКУМЕНИЧЕСКАТА ЕРЕС

Догматически и канонически въпроси¹

- А. Основни еклесиологични принципи
- Б. Икуменизмът: синкретична всеерс
- В. Сергианството: поднаправяне на каноничността
- Г. Така нареченото официално православие
- Д. Истинската Православна Църква
- Е. Възвръщане към истинското Православие
- Ж. Към свикването на Разширен събор на Истинската Православна Църква

Март 2014 г.

Текст, съставен от

Гръцката, Румънската и Руската Загранична Истински Православни Църкви

А. Основни еклесиологични принципи

От изминалия двайсет век насам **Истинската Православна Църква** се бори твърдо и изповеднически срещу еклесиологичната ерес на **икуменизма**, както и срещу

1. Преводът на български език е направен от официалния гръцки (оригинален) документ, чийто език е катаревуса (архаизирана форма на новогръцкия език) – <http://www.hsir.org/pdfs/2014/03/22/20140322aCommonEcclesiology15%20Folder/20140322aCommonEcclesiologyPROTOTYPE-TELIKO.pdf> Консултиран е преводът на гюмотику (съвременната фаза от развитието на гръцкия език) – <http://www.hsir.org/pdfs/2014/06/10/20140610bCommonEcclesiologyApodosisTELIKO12-6-2014.pdf>, а също и английският превод на документа – <http://www.synodinresistance.org/pdfs/2014/03/22/E20140322aCommonEcclesiology15/E20140322aCommonEcclesiology15.pdf> Думите в квадратни скоби [] са добавени от преводача, за да се предаде по-ясно на български език смисълът на съответното словосъчетание или изречение. Бел. прев

произлязлата от него **календарна реформа**, но и като цяло – срещу **догматическия синкретизъм**, който, култивирайки последователно и планомерно, многообразно и противоевангелски, **на междухристиянско и междурелигиозно равнище** връзката, съвместното съществуване, смесването и сътрудничеството между Истина и лъжа, Светлина и мрак, Църква и ерес, има за цел изграждането на една **нова същност**, т. е. на общност без еднаквост във вярата, [на] така наричаното *тяло от вярващи*.

В своята изповедническа борба **Истинската Православна Църква** е прилагала и продължава да приема и прилага следните **основни принципи** на православната еклесиология:

1. Главният критерий за членство в Христовата Църква е „**правилното и спасително изповядване на вярата**“ (св. Максим Изповедник), т. е. **истинската, точна и нереформирана православна вяра**, на който „камък“ (**правилното изповядване**) Господ е създал Своята света Църква.

2. Този критерий важи както за отделни вярващи лица, така и за цели поместни църкви.

3. **Католичността (съборността)** на Христовата Църква – винаги във връзка с нейната **единственост, святост и апостолитетност** – е **качествено и вътрешно**, а не **количествено и външно** нейно свойство; това е нейната основна отличителна черта, която изразява, от една страна, **целостта** и **пълнотата** на проповядваната от нея Истина, независимо от нейните демографски и географски измерения, а от друга страна, **автентичността** и **пълнотата** на средства-

ма, които тя предоставя за изцелението и обожението на грехопадналата човешка природа.

4. Именно върху базата на това **правилно изповядване** се основава **светотайнственото общение** на вярващите с Христос и помежду им **като завършек** на съществуващото **единство** във вярата, като цел и край, а не като средство за **постигане** на това **единство**, т. е. **на първо място е единството в правилното изповядване, а подир него следва и общението в Тайнствата.**

5. Всички благочестиви християни, които имат **православно изповядване [на вярата]**, за да бъдат живи членове на Църквата, трябва да пребъдват на всяка цена в **светотайнствено общение** помежду си, тъй като **общението във Вярата и общението в Тайнствата** – когато те са неразривно свързани в живота на вярващите – съставят и установяват **едното и единствено Тяло Христово.**

6. Непоклатимото **пребъждане в правилното изповядване [на вярата]**, както и **защитаването** му на всяка цена, е **въпрос от най-висока социологична важност**; затова и нашите свети отци са изповядвали и защитавали смело с думи, с дѣла и с кръвта си нашата света православна Вярa, като са вършели това от името на Православната Католична (Съборна) Църква и в името на самото ѝ съществуване.

7. Всички, които проповядват или постъпват противно на **правилното изповядване**, като еретици, се отделят от **Истината на Вярата** и отпадат от **общение** с Православната Католична Църква, били те отделни лица или общности, дори ако [последните] продължат да функционират *формално-институционално* като мними църкви и да се наричат такива:

„Тези, които не принадлежат на Истината, не принадлежат и на Църквата Христова; и това е така толкова повече, колкото те биха лъгали относно самите себе си, като се наричат или се наричат едни други свещени пастири и архипастири; защото [ние сме научени, че] християнството се отличава не по това, което се вижда отвън, а посредством истинска и точна вяра“ (св. Григорий Палама).

8. **Единството на Църквата в Истината на Вярата и в светотайнственото общение**, дарувано свише от Отца, чрез Сина, в Светия Дух, е несъмнено христовоцентрично и евхаристийно; то се преживява опитно като *непрекъсваема във времето среща и съвместно служение в пространството и времето „с всички светци“*, тъй като има за свой **гарант православен епископ**, който да бъде – по Божия благодат – **носител** на „преданието на Истината“ (св. Иринеи Лионски).

9. Всеки **православен епископ**, като „съобщник в нравите и наследник на престолите“ на светите апостоли, като **отец** на евхаристийното събрание, като **преподаващ** Евангелието на истината и като **служител** на любовта в истината е *образ и място на Христовото присъствие* („εις τύπον και τόπον Χριστού“), следователно той **въплъщава, изразява и охранява непрекъсваемата във времето католичност** на Църквата, т. е. нейното **единство** с Христос, а същевременно и **единството** ѝ в Христос с всички поместни църкви, които са съществували, съществуват и ще съществуват като едното Тяло Христово.

„А какво означава ‘едно тяло’? Всички вярващи във вселената – и **сегашни**, и **отминали [отвъд]**, и **бъдещи**“ (св. Йоан Златоуст).

10. Всеки епископ, който проповядва „ерес публично“ и „открита глава“ и преподава „друго благовестие освен това, което сме приели“, или се намира в **синкретично общение с инославни или иноверни**, вършейки това упорито и постоянно, става „**лъже-епископ**“ и „**лъжеучител**“ (15-то правило на Двукратния събор); а намиращите се в общение с него епископи, които проявяват безразличие или търпимост, или приемат неговите убеждения и тяхното заявяване на дело, **погиват заедно с него**“ (св. Теодор Студит), като по този начин престават да бъдат **канонични** и да **пребъдват в общение [с Църквата]**, тъй като **католичността** на Църквата, нейното **единство** и автентичното **апостолско приемство**, които гарантират със сигурност **каноничността** и **пребъждането на епископа в общение [с Църквата]**, се основават, произ-

мичат и охраняват от „правилното и спасително изповядване на вярата“.

Б. Икуменизмът – синкретична всеерес

1. Икуменизмът като богословско понятие, като организирано социално движение и като религиозна практика е и представлява най-голямата ерес на всички времена и **най-обхватната всеерес**; ерес на ересите и **всеерес на всеересите**; амнистия на всички ереси, **действително и наистина всеерес**, най-подлият противник на поместните православни църкви, както и най-опасният враг на спасението на човека в Христос, тъй като в неговите синкретични граници не е възможно да съществуват **в неразривно сотириологично единство истината и животът в Христос**.

2. Икуменизмът произлезе от протестантския свят (XIX в. и насетне) и **подхранва релативизирането на истината, живота и спасението в Христос**, *отричайки по същина католичността и единствеността на Църквата*, тъй като в основата му лежат измамната теория за „невидимата църква“ с неясни граници, чиито членове уж могат да принадлежат към различни „изповедания“, а също и нейната разновидност – тъй наречената „теория на клоновете“, според която различните християнски „изповедания“ са уж клони от едно и също гърбо на Църквата, като всеки клон притежава част от истината и така те заедно съставят *уж цялата Църква*.

3. Въпреки разнообразието от теории, които е създал икуменизмът, неговата **главна цел е култивирането на едно синкретично съвместно съществуване и сътрудничество**, но и – освен това – **сливане** първоначално на всички християнски общности (**междухристиянски икуменизъм**), а по-нататък и на всички религии (**междурелигиозен икуменизъм**), т. е. (култивирането) на един противоевангелски процес, който неизбежно ще доведе до установяването на *едно тяло от вярващи*, на един вид **всерелигия**, която предварително ще подготви почвата за идването на *изпитанието на последните*

времена, т. е. на епохата на „беззаконника“ – *антихриста*.

4. Поради своя синкретичен характер **икуменизмът е много близък до масонството**, което представя самт себе си за *дружеско и толерантно спрямо ересите и религиите*, а на практика се оказва религия, дори всъщност свръхрелигия, **допринасяща пряко и косвено за напредъка [в осъществяването] на икуменическата мечта**, т. е. за създаването на **всеобхватна (идеологическа) платформа за всички догмати и религии**, в която (платформа) богооткровената Истина ще бъде напълно релативизирана и изравнена с всяка човешка и дяволска заблуда и суеверие.

5. Икуменизмът започва да напада Православната Католична Църква към края на XIX в. чрез синогалната енциклика на Константинополската патриаршия „*До Христовите Църкви по целия свят*“ **от 1920 г.** Тя представлява безспорно „*Учредителна харта на икуменизма*“, **който тя проповядва „с откритата глава“**, след като окачествява ересите на Запад и навсякъде другаде като уж „*почитани Християнски църкви*“, **вече не „като чужди и далечни“**, а като „*родствени и близки в Христа*“ и „*сънаследници и съпричастни на Божието обетование в Христа*“, предлагайки при това като **първа стъпка за прилагането му употребата на нов календар за едновременно честване на празниците от православни и инославни**.

6. С прилагането на тази икуменическа енциклика и след противоканоничните решения на антиправославния Константинополски конгрес през 1923 г. **бива възприет по същество така нареченият Григориански календар като уж поправен Юлиански календар**, въпреки че още с появата си на Запад (1582 г.) той бива **порицан и осъден** като пагубно папско нововъведение от три всеправославни събора на Изток (1583, 1587 и 1593 г.). Тези решения **продължават да бъдат в сила** и тегнат върху **намиращите се в схизма обновленци**.

7. Календарната реформа, въведена през 1924 г. в Гръцката Църква, в Константинополската патриаршия и в Румънската Църква, а след това постепенно и в други поместни църкви, **влиза в противоречие с католичността на Православната Църква**,

както по **начина** си на прилагане (егностранен и противоканоничен), така и по отношение на **целта** си (икуменическо-синкретична), като **по този начин нанася силен удар върху външния израз и проявление на едното Тяло на Църквата по света**, които се осъществяват и чрез общия **църковен календар**.

8. Светата Православна Католична Църква е изразила **чрез своя висш съборен авторитет** твърдата си и непоклатима воля нейното единство да се изразява и чрез **общо празнуване – от страна на всички християни – на най-великия от празниците, светата Пасха**, като установила окончателно на Първия свети вселенски събор през 325 г. *вечното пасхално правило, деветнадесетгодишния пасхален цикъл*.

9. Този съборен акт, дълбоко **еклесиологичен и догматически** по своята същина, предпоставя като основа на така наречените *определения* за светата Пасха пролетното равноденствие; то, като фиксирана от Църквата дата, ще бъде отпук насетне, **по споразумение, датата 21 март** според употребявания по онова време Юлиански календар, който по този начин се установява като **църковен календар** и като ос на годишния цикъл на **православния празничен календар**; въз основа на него е било довършвано постепенно, чак до VI век, хармонизирането на календарите на поместните православни църкви, използвали [дотогава] различни *календарни системи*.

10. Светите отци от Първия Вселенски събор в Никея са **изразили боговдъхновено, но и пророчески антисинкретичния дух на Църквата**: „*да не се празнува заедно с юдеите*“. А по-изчерпателното *да не се стремим да празнуваме заедно с еретиците* е запазило **външно-видимото единство на едното тяло на Църквата и е поставило границите между Истина и ерес – в пълна противоположност на осъдителната Календарна реформа от 1924 г., която е имала за цел празнуването заедно с инославните от всееретическите папство и протестантство, за да направи видимо уж съществуващото невидимо единство между тях и Православието**.

11. Православните икуменисти, и то най-крайните от тях, понесли пагубните

последствия от разяждащия синкретизъм, смятат, че едната света католична и апостолска Христова Църква **уж е загубила своята католичност** поради богословски и културни стълкновения и разделения; те предлагат и се стремят към нейното мнимо възстановяване **посредством компромисно обединение** на разделените страни – православни и еретици, което *уж ще възстанови евхаристийното общение – очевидно по образеца на унията*, без, разбира се, общо изповядване на Вярата. Други, по-умерени икуменисти, се задоволяват с причисляването на инославните към православните, говорейки „*за цялото тяло на Църквата*“, като че ли те (инославните) се намират в *границите* на Църквата. Те смятат, че *харизматичните и каноническите граници на Църквата* не съвпадат, като поддържат [идеята за] „разширената Църква“ или „Църквата в по-широк или най-широк смисъл“, понеже *откриват или признават* съществуването на „Църкви“ и „Божия благодат“ и „спасение“ **дори извън границите на Истината и на истинската Православна Църква (ecclesia extra ecclesiam, extra muros)**.

12. Участието на православни икуменисти в така наречения „Световен съвет на църквите“ (от 1948 г. и насетне), както и в други икуменически организации, **представява на практика отричане на Православната Църква като пълнота на Истината и спасението в Христос**, тъй като основна предпоставка за **организационно участие** в такива *междуконфесионални структури* е по същество, *макар и мълчаливото, отричане на съществуването на автентична църковна католичност днес, както и признаването на необходимостта от възстановяването на една мнимо автентична католичност, т. е. на необходимостта от едно мнимо повторно основаване на Църквата*.

13. В основата на тези антиправославни и съвсем новопоявили се схващания **стоят** така нареченото „кръщелно богословие“, догматическият синкретизъм, премахването на „границите“ на Църквата, признаването на „икуменическото братство“, на теорията за „Църквите сестри“, на така нареченото „богословие на двата бели дроба“, на теорията за „едната и разделена Църква“, „преодоляването

на старата ересиология“, както и на други различни заблуди, довели постепенно православните икуменисти до **отричането на еклесиологичната и сотириологична изключителност на Православната Църква, а при това и до съборното признаване на инославни общности и на техните тайнства**; [довели] до съвместни молитви с тях, и то на най-високо равнище, до преподаването им на Тайнства, до съвместно подписване на общи заявления и възвания за общо свидетелство с тях, както също и **до чувството за дълг за съвместно служение на света, като уж солидарно отговорни** (Православието и ереста) за неговото спасение.

14. Посредством всички тези неща се е **изопачило напълно понятието за евангелската любов**, упражнявана в Истината и чрез Истината; утвърдило се е едно дълбоко и все по-задълбочаващо се **синкретично общуване; в името на лъжлива икономия се поддържа обхватна и взаимодействена позиция по отношение на инославието**; получило се е **смесване на неща, които не могат да се смесят**; появило се е едно действително съществуващо единство между икуменистите от всякакъв вид, **едно тяло от вярващи**, разбира се, не в единствената истина на Православната Католична Църква, но въз основа на едно мъгляво **хуманистично виждане без никакво мисионерско измерение или призоваване на заблудените към покаяно завръщане в дома на Отца**, т. е. в едната, света, католична и апостолска Църква.

В. Сергианството – подправяне на каноничността

1. Друго сродно на икуменизма явление и движение, което също има еклесиологично измерение, е така нареченото **сергианство**. В нечуваните условия на гонение срещу Църквата в бившия Съветски съюз сергианството **предава** на безбожните и богоборни болшевици чрез посредничеството на падналия по пътя на компромисите Сергей Страгородски († 1944), първоначално Московски митрополит, а сетне и патри-

арх, един **наглед непокътнат църковен организъм с цел да го направи безволев инструмент в техните ръце в жестоката им борба срещу самата Църква** като носителка на пълнотата на Христовата истина.

2. **Сергианството е не само съветско явление**, тъй като нанася тежка вреда и върху поместните православни църкви от страните в Източна Европа, където след Втората световна война се установяват безбожни и антихристиянски комунистически режими.

3. Същността на **сергианството** е във възприемането на заблудеността, че **измамата** би могла да се използва уж като средство за запазване на Истината и че сътрудничеството с враговете и гонителите на Църквата уж бил начинът да бъде осигурено нейното оцеляване; но на дело се е получило точно обратното: **сергианските епископи стават инструменти на безбожните комунисти**, за да [могат те да] упражняват контрол върху Църквата с цел нейното нравствено и духовно отслабване, [та чак] до окончателното ѝ разрушаване и унищожаване.

4. В областта на еклесиологията **сергианството изопачава напълно понятието за православна еклесиологична каноничност**, тъй като в рамките на сергианството **каноничността** всъщност бива откъсната от духа и Истината на автентичното каноническо прегане на Църквата. По този начин каноничността се свежда до **формално нагаждане към легитимността**, което може да се използва с цел да се оправдае всяко беззаконие на управляващата йерархия; накрая, тази **привидна каноничност** се превръща в **административна техника** на сергианската йерархия за подчиняване на църковния народ, без значение на посоката, в която тази йерархия води вярващите.

5. След падането на антихристиянските режими към края на изминалия двадесети век **крайно тежкото еклесиологично отклонение на сергианството** в новите условия на политическа свобода **се запазва** като **наследство от миналото** и същевременно променя формата си.

6. Противоцърковното **сергианство**, което отдавна е внедрило в същността си **светския дух, безсъвестността, измамата**

и **патологичното раболепие** спрямо силните на този свят, **продължава да предава Църквата** вече не поради страх от репресии от страна на безбожните управляващи, но поради користни и светски побуди; под покривалото на уж *каноничността* **то предава свободата на Църквата** вече за да спечели [в замяна] приятелството на силните на този свят и естествено заради всички тясно свързани с това материални интереси и престижно социално положение.

7. В тази *видоизменена* форма днес вирусът на *сергианството* като *ново-сергианство* или *пост-сергианство*, а също и в други форми на държавен контрол над църквите, **поражда в известна степен голяма част от свещеноначалието на поместните официални православни църкви** по света, **като по този начин допринася за поощряването на светския и синкретичен икуменизъм** под покривалото на една лъжлива *каноничност*.

8. Вярващите – клир и народ, които имат **здраво догматическо и каноническо съзнание, са длъжни да поддържат автентична светоотеческа позиция** спрямо явления и движения с *еклесiologicalно и социологическо значение*, каквито са икуменизмът и *сергианството*, особено когато те се утвърждават системно и се разпространяват на широко, дори и когато не се стремят винаги към един ясен догматически израз, но въпреки това навлизат и се разпространяват в тялото на Църквата по подъл и разяждащ начин, т. е. възприемат се активно или се допускат пасивно от всички епископи на една или повече поместни църкви.

9. В такива случаи **същността на борбата** срещу тези противоевангелски, противоправославни и дегенеративни явления **не е единствено и само в една условна позиция в рамките на някаква мнима икономия. Налага се незабавно прекъсване на по-нататъшното църковно общение с епископ и свещеноначалие**, което въвежда – при това съборно – ереста в Църквата било като я проповядва, било като допринася за нейното разпространяване чрез мълчание, пасив-

ност или безразличие (15 правило на Двукратния събор).

10. *Огъждането* от отпадналите пастири, които се определят вече като „**лъжеепископи**“ и „**лъжеучители**“, е **належащо задължение** на истинските православни във време на ерес за запазване на **единствеността, единството и католичността** на Църквата, за изповедническо **свидетелство на вярата**, но и за мисионерски спасителен **призив за покаяние** към онези, които са се отклонили, и към онези, които се намират в общение с тях.

Г. Така нареченото официално Православие

1. Смисълът на понятието „**официално Православие**“ е тясно свързан с понятията „**официална Църква**“ и „**официални поместни църкви**“.

2. „Официалното Православие“ е онази **особена идеология на така наречените официални поместни църкви**, представляваща едно все *по-топлохладно* (вж. Откр. 3:16) Православие, което чрез прилагането на **еклесiologicalните и каноническите реформи**, предвиждани от гореспоменатата патриаршеска Енциклика от 1920 г., бе доведено до **постепенното си отчуждаване от автентичното Православие**.

3. През 1924 г. бе направена първата и голяма крачка за прилагането на това **предварително подготвено и умишлено отчуждаване от автентичността на Православието** чрез въвеждане на папския календар в някои поместни църкви. Техният брой с времето се увеличи, като в някои случаи се стигна дори до приемане на папската пасхалия – в явно нарушаване на постановлението на Първия Вселенски събор.

4. „**Официална Църква**“ е названието, което вярващите от Руската Катакомбна Църква са дали на *държавната църква*, т. е. на [църквата,] признавана и напълно зависима от безбожния съветски режим, развила се в известната *сергианска и икуменическа Московска патриаршия*.

5. Днес термините „официална Църква“ и „официални поместни църкви“ се отнасят към известните исторически формирани се

поместни църкви, **свещеноначалието на които приема официално икуменическото движение и участва съборно в [него]**, поощрява, позволява или толерира последното като богословска концепция и като религиозна практика, крие се под покривалото на мнима *каноничност*, както я разбира *сергианството*, възприема – пряко или косвено – и много други видове отстъпление от Православието (вж. такива разяждащи явления, като изопачаване на Тайнствата, и по-специално начина на извършване на Кръщенiето; литургическите реформи по предлог за „литургично възраждане“; новоизкованото „пост-светоотеческо богословие“, което на официално равнище внедрява дълбоко синкретичния икуменизъм особено в богословските факултети на университетите; загубата на църковни критерии за *прославяне на светци*, различните форми на осветскостяване и променяне на автентичния църковен етос, възприемането на тълкувание на църковната икономия, което е противоположно на светоотеческото и др.).

6. Всички тези така наричани официални църкви вече са се присъединили решително, неизменно и неразкаяно към процеса на синкретичното отстъпление от сергиански и икуменически характер, един антицърковен и антиканоничен процес, **съборно** поощрен или допуснат от техните свещеноначалия. **Истинската Православна Църква**, която е последователна в своите еклесиологични принципи по отношение на „лъжеепiscopите“ и „лъжеучителите“, **не може да има каквото и да е молитвено, светотайнствено или административно общение с тези църкви.**

Д. Истинската Православна Църква

1. Истинската Православна Църква включва в своето лоно и обединява в Отца, чрез Сина, в Светия Дух онази голяма част от благочестивия клир и народ от поместните православни църкви, **които са реагирали решително срещу провъзгласяването на пагубната за Църквата икуме-**

ническа ерес и нейните преки практически приложения, както и срещу противоцърковното *сергианство*; **тя е прекъснала всяко общение** с обновленците икуменисти, както и със сергианите.

2. Верните пазители на завета на свещейшия патриарх Тихон в Русия († 1925) не признават гържавната Църква, или *сергианството* (1927 г. и насетне). Една част от тях предпочита да бъде изложена на гонения и да намери убежище в **катакомбите**, като по този начин излъчва мъченици и изповедници за вярата, а друга част от тях напуска Русия и създава църковно управление **зад граница**, излъчвайки също толкова блестящи образци на изповедници и светци, при това с всемирна известност и висота.

3. В Гърция, Румъния, Кипър, България и по други места сплотени групи хора отхвърлят **календарната реформа от 1924 г.** и икуменическата ерес; те също предпочитат гоненията и излъчват **мъченици и изповедници за вярата**, като по този начин остават верни на свещените предания на светите отци на Църквата, а нашият Господ окуражава и увенчава ревността по Бога на тези свои истински чеда чрез внушителни и чудни божествени знамения, като явяването на грагоценния и животворящ Кръст над Атина (14 септември 1925 г.).

4. След въвеждането на реформата от 1924 г. в Гърция тези, които остават верни на **отеческите предания**, започват да употребяват названието „истински православни християни“, като същото правят и православните християни от руските катакомби, така наричаните *тихоновци*.

5. На различни места обаче и през различни периоди от време са били използвани и други **различни наименования** за ония, които са **отхвърлили** нововъведението от 1924 г. и икуменическата ерес, но **пребъдват** неизменно в границите на **автентичното църковно съзнание и на евангелския етос**, както и на **законния и каноничен ред**, и **притежават** истинска и непрекъсната апостолска приемственост; те **в целостта си несъмнено съставят истинската Православна Църква**, която **представлява**, в резултат на все по-голямото от-

галечаване на икуменистите от пътя на истината, **автентичният продължител** на едната, света, католична и апостолска Църква в нашето съвремие.

6. Догматически необходимата **структура на епископата** за съставянето и продължаването на поместните **истински православни църкви** се осигурява, по Божия милост, или чрез присъединяване към тях на архиереи изсред обновленците (новостилците), разбира се, след изповядване на Православието, или чрез ръкополагане на епископи от **истинско православно** църковно свещеночахание зад граница, притежаващо несъмнена апостолска приемственост. **Апостолското приемство и каноничността на истинската Православна Църква са доказани и удостоверени несъмнено и неоспоримо и са потвърдени чрез божествени знамения.**

Е. Връщане в истинското Православие

1. При приемане на покаяли се еретици и разколници Вселенските и поместните събори на Църквата през различните периоди от време прилагат освен **принципа на акривия** и така наречения **принцип на икономия**, т. е. на тази канонична и пастирска практика, според която е възможно **временно отклоняване** от буквата на свещените канони, без да се нарушава техният дух.

2. При все това обаче **икономията** естествено не може **никога и в никакъв случай** да допусне опрощаването на каквото и да е грях или на каквото и да е компромис спрямо „**правилното и спасително изповядване на вярата**“, тъй като **икономията**, в дух на човеколюбиво снизхождение, цели ясно и единствено да бъде улеснено спасението на душите, *за които е умрял Христос*.

3. Прилагането на **икономия при приемането** на еретици и разколници в църковно общение **изобщо не** означава, че Църквата **признава валидността и действителността на техните тайнства**, извършвани **извън нейните канонически и харизматични граници**.

4. Светата Православна Църква **никога**

не е признавала в абсолютен смисъл **и от разстояние било по акривия, било по икономия извършваните извън нея тайнства**, тъй като тези, които извършват или участват в тези тайнства, остават в лоното на своята еретическа или разколническа общност.

5. Чрез прилагането на икономия **изключително и само при приемане** в покаяние на отделни лица или общности, които се намират извън нея, Православната Църква **приема само формата** на тайнството, извършено от разколници или еретици, разбира се, ако тя е запазена, непроменена, особено що се отнася до Кръщението, като **оживотворява тази форма** чрез благодатта на Светия Дух, Която съществува в нея посредством носителите на тази пълнота в Христовата Истина, а именно – **православните епископи**.

6. Що се отнася по-специално до Тайнствата, извършвани в така наречените официални православни църкви, **Истинската Православна Църква не дава уверение за тяхната валидност, нито за тяхната сотириологична действеност**, особено що се отнася до тези [техни членове], които се намират в „**съзнателно**“ общение със синкретичния икуменизъм, както и със *сергианството*, макар тя и да не повтаря непременно външната им форма за онези, които влизат в общение с нея в покаяние, с оглед на перспективата да бъде свикан Разширен събор на Истинското Православие за запечатване на това, което вече се е състояло на поместно равнище.

7. Във всеки случай сигурно е, че когато бива засягана чистотата на църковното учение и като следствие от това неразривната връзка между вероизповед, **католичност и общение** отслабва или пък се разкъсва напълно, тогава **мистериологичните и сотириологични последици**, предвидени ясно от апостолското, светоотеческо и съборно Предание, **са изключително сериозни и тежки**.

8. Като имаме предвид, че св. Василий Велики, макар и да се придържа към акривията, но приема и употребата на икономия спрямо някои еретици и разколници (първо правило), важно е да споменем, че светата

Православна Църква е установила **съборно употребата и на икономия** спрямо „присъединяващите се към Православието и към дяла на спасяващите се“. Това става ясно в известното 95. правило на светия и Вселенски пето-шести събор (Трулския събор), по силата на което различните разколници и еретици биват приемани по различни начини – или **само чрез покаяние, либелус¹ и изповядване [на вярата]**, както осъдените преди векове несторциани и монофизити, или **чрез Миропомазване, или чрез Кръщение.**

9. Със съзнание за всичко казано по-горе, както и по отношение на специалните случаи във всяка поместна Църква, **Истинската Православна Църква се отнася с особено внимание** към всички клирици и миряни от така наречените официални православни църкви, които желаят да влязат в общение с нея, като полага усилия – при упражняване на своята пастирска грижа за тях – за най-същественото – т. е. за това те да пристъпят към своя избор **свободно, съзнателно и отговорно.**

10. По общо правило тези от **монасите и миряните**, които без съмнение са кръстени според православния обред, се приемат в общение **чрез миропомазване по специален чин**, свързан неразривно със светото тайнство Изповед, а **клириците** представят писмена молба и, след като тя бъде одобрена, биват приети в общение по същия начин, както и **чрез специален чин на ръководягане (хиротесия)**, съставен специално за такива случаи.

11. Понятно е, че според особеностите по места и според случаите **местният епископ или компетентният Синод трябва да взимат решение** за прилагането на по-низходителен или по-строг чин **въз основа на съборно установените критерии**, по думите на св. Киприан Картагенски:

„В това дело ние не принуждаваме никого и не даваме закон, защото всеки един предстоятел има свобода на волята в упра-

влението на Църквата, като ще даде на Господа отчет за своята дейност“.

12. Един **Разширен общ събор** с всеправославен авторитет би могъл да установи **общите критерии и предпоставките**, по силата на които да се упражнява практиката за приемане на завръщащите се в **Истинската Православна Църква** от различни новопоявили се разколнически и еретически общности.

Ж. Към свикването на Разширен събор на Истинската Православна Църква

1. През изминалия двадесети век истински православни архиереи са пристъпвали **на поместно равнище**, когато това е било възможно, към **съборни осъждания** както на икуменизма, така и на сергианството, а също и на масонството.

2. Като пример тук могат да се споменат **осъжданията на икуменизма** от Синода на Руската Православна Загранична Църква през 1983 г., както и от Гръцката Църква на истинските православни християни през 1998 г.; също така **осъждането на сергианството** от Руската Катакомбна Църква, както и от Руската Православна Загранична Църква по различно време; и накрая, **осъждането на масонството** от Гръцката Църква на истинските православни християни през 1988 г.

3. Тези съборни осъждания, особено на икуменическата ерес, представляват **значителни етапи в правилната посока** към свикване на общ Събор на **истинските православни**, който с по-голям авторитет ще се произнесе относно **календарното нововъведение** и противоевангелския и синкретичен **икуменизъм.**

4. Днес е необходимо обединяването на всички поместни църкви на истинското Православие в едно общо тяло **въз основа на общо и правилно изповядване на вярата**, за да бъдат създадени предпоставките тези църкви да съставят и свикат **Разширен общ събор** с всеправославен обхват и авторитет

1. Либелус (лат.) — покаянна молба, която в гревност са подавали връщащите се в лоното на Католическата Православна Църква еретици или разколници; в нея те заявявали, че се отричат от заблудите си и изповядвали православната вяра (бел. прев.).

Доц. д-р Димо Чешмеджиев

1150 ГОДИНИ ОТ ПРИЕМАНЕТО НА ХРИСТИЯНСТВОТО

КНЯЗ БОРИС-МИХАИЛ I (852-889):

ПОКРЪСТВАНЕТО НА БЪЛГАРИТЕ

Известните Бертински анали¹, в частта, написана от архиепископ Хинкмар Реймски (806-882), има интересен фрагмент, който гласи:

„... И тъй, колкото били в десетте комитата, те се събрали около двора му. Но той [княз Борис-Михаил], като призовал името Христово, потеглил срещу цялото множество само с четиридесет и осем души, които били останали при него поради предаността си към Христовата вяра. И веднага щом излязъл от градските врати, нему и на тия, които били с него, се явили седем духовни лица и всяко от тях държало в ръката си запалена свещ. И така те вървели пред княза и пред онези, които били с него. А на тези, които били въстанали против него, се сторило, че върху тях пада огромна пламтяща сграда. А конете на онези, които били с княза, както се сторило на противниците, вървели изправени и ги поразявали с предните си крака. И такъв страх ги обзел, че не могли да се приготвят нито за бягство, нито за отбрана, но прострени на земята, не могли да се движат.“

Гневът на българите от десетте комитата на държавата срещу „поставения от Бога“ бил предизвикан от новата вяра. Вяра, която българите смятали за византийска. В годината 852 починал българският хан Пресиан и оставил на своя наследник огромна и мощна държава. Ситуацията, в която поел държавата хан Борис, била сложна. Присъе-

гуняването на територии в Македония и по Егейско море, населени предимно със славяни, изострили отношенията с Византия. Завлажените през първата половина на IX в. земи по средното течение на р. Дунав направили България непосредствен съсед на дълга държава с имперски претенции – Немското кралство. Както съобщават Фулденските анали², през 852 г. българско пратеничество пристигнало в Майнц при крал Людовик Немски (840–876), за да се поднови съюзът между двете държави. Още на следващата година обаче между тях избухнала война и „... облак от франки покрил цяла България“ (както свидетелства Теофилакт Охридски³). На юг отношенията с Византия оставали неуредени. Империята нямало да се примири със загубата на стратегически територии. През 855-856 г. византийските войски разбили българите и завладели редица важни крепости в Тракия. На българите бил нужен нов съюзник. Такъв те намерили в лицето на бившия си враг – Людовик Немски и през 862 г. бил сключен съюз на България с Немското кралство. Българският хан Борис обещал да приеме християнството, както можем да съдим по една бележка на Хинкмар Реймски в Бертинските анали по година 864: „Людовик, немският крал, отиде насреща на българския каган, който беше обещал да стане християнин“. Това сведение се потвърждава от едно писмо на папа Николай I⁴ до епископа на Констанц

1. Бертинските анали (летописи) са наративен източник за историята на Франкската империя и Германия от VIII-IX в. Наречени са по името на манастира „Св. Бертин“ (днешна Франция), където е намерен съхраненият ръкопис. Съдържат уникални сведения за България при княз Борис I – за отношенията на българите с немския крал Людовик (843–876) и за болярските бунтове срещу покръстването през 865/866 г.

2. Фулденските анали са историческа хроника за Източното франкско кралство от IX-X в. Наречени са по името на манастира във Фулда („Франкония“, дн. Германия), в скриптория на който са създадени.

3. Теофилакт Охридски или Теофилакт Български е византийски духовник, Охридски архиепископ между 1084 и 1107 г.

4. Николай I, Римски папа, 858-867. През 866 г. папата отговаря на допитванията на княз Борис I по верски

Соломон от месец май 864 г., който пише: „Но понеже казваш, че твърде преданият на Христа крал (Людовик Немски) се нагявал, че самият княз на българите желаел да се покръсти и че мнозина от самите тях били станали християни, ние благодарим на Бога и го молим да умножи плодовете в житницата му“.

Обещанието на българския владетел да приеме християнството от Немското кралство не останало в тайна от византийската дипломация. Реакцията на Византия била

светкавична и била благоприятствана от обстоятелствата. Лятото на 863 г. било много неблагоприятно за България – тя претърпяла тежко, 40-дневно земетресение, което било последвано от суша и други природни бедствия. Тежката сянка на глада надвиснала над българската държава. И когато през есента

Покръстването на българите. Миниатюра от Ватиканския препис на Манасиевия летопис – XIV в.

на 863 г. византийските войски се появили в Тракия, хан Борис бил безпомощен. Затова още същата есен започнали мирни преговори и вероятно през пролетта на 864 г. бил сключен т. нар. „дълбок мир“ между България и Византия за срок от 30 години. България, която била в по-слаба позиция, не само не загубила нищо, но дори си връща някои загубени територии. За сметка на това българският владетел се задължавал „да се покорява на императора на ромеите“, да скъса съюза си с немския крал Людовик и да приеме християнството от Константинопол. Българските пратеници били I покръстени веднага и се завърнали в Плиска вече като християни. Вероятно на следващата година тайно бил покръстен и българският владетел заедно с „много други от българите, които се отличавали по род, значение и богатство“. При покръстването си хан Борис приел името на своя кръстник, византийския император

въпроси и отговорите му се считат и до днес за класическо изложение на ранносредновековната литургия, дисциплина и теология.

Михаил III (842–867). Заедно с новото си име той като че ли получил закрилата на „началника на небесното войнство архангел Михаил“, който го превел успешно през следващите изпитания. В България дошли византийски свещеници, които започнали да покръстват народа. Както отбелязва с гордост константинополският патриарх Фотий: „Даже и българският народ, варварски и христоненавистен, се склонил към такава кротост и богопознание, че оставил бесовските и праотечески жертви и отхвърляйки елинското суеверие, неочаквано се присъединил към християнската вяра“.

Покръстването впечатлило тогавашния свят, но то разтърсило България. Както се вижда от цитирания в началото текст на Хинкмар Реймски, в страната избухнал

голям бунт, наречен „бунтът на боилите“, тъй като начело застанали петдесет и двама от великите боили на ханството. Бунтът бил потушен, наказанието – жестоко: избити били не само боилите, но и техните родове. Скоро след покръстването княз Борис изпратил специално писмо на византийския патриарх Фотий (857-867 и 877-886), в което искал самостоятелна българска църква - патриаршия. Това на пръв поглед учудващо искане не било каприз, както смятат някои автори, а фундаментална необходимост за държавата, гаранция за запазване на нейната независимост. Полученият отговор от патриарх Фотий бил колкото виртуозен теологически и блестящ като стил, толкова незадоволителен за българите. В него се обяснявали множество въпроси, но се отбягвал главният – за независимата българска църква. Затова българският владетел изпратил пратеничество в Рим при папа Николай I, което носело дълъг списък с въпроси, засягащи най-важните страни от християнския начин на живот. Между тези

въпроси, бил и най-важният – дали може да му се ръкоположи патриарх. Отговорите изготвил игуменът на манастира „Санта Мария ин Трасевере“ Анастасий Библиотекар – това са прочутите „Отговори на папа Николай I по допитванията на българите“. В тях също не се давал задоволителен отговор на въпроса за статута на българската църква. Въпреки това княз Борис продължил усилията да получи църковна независимост. Папите Николай I, а след него Адриан II (867–872) и Иоан VIII (872–882) останали непреклонни. На българския княз не помогнал дори Портуенският епископ, бъдещият папа Формоза, когото искал да направи български архиепископ.

Близко десетгодишните усилия обаче не били напразни – в резултат на контактите с Рим князът получил важни отстъпки от Константинопол. На състоялия се между 5 октомври 869 г. и 28 февруари 870 г. Вселенски събор българите отново се присъединили към Константинопол. В замяна получили автономен статут на своята църква и архиепископ, по свидетелството на т.нар. Продължител на Теофан⁵. Всички по-нататъшни опити на римските първосвещеници да върнат България в лоното на Римската църква останали неуспешни. Нещо повече, при следващ опит заслужаванена Рими Константинопол, състоял се на свикания в края на 879 и началона 880 г. Вселенски събор в Константинопол (т.нар. Фотиев антисъбор), използвайки отново противоречията между двата църковни центъра, Борис успял да направи нова стъпка по посока на българската църковна независимост. На този събор било решено българските епископи да не влизат в епархийските списъци на Константинополската патриаршия, българският църковен глава да не получава омофор и миро от Константинопол. Българската църква станала ав-

5. Хронографски текстове, целящи да продължат летописите на византийския историк Теофан Изповедник, чиято хроника спира през 813 г. Те покриват промеждутъка 813–961 г.

токефална. Постигнал своята цел, след 36-годишно управление, през 889 г. княз Борис се оттеглил от престола и приел монашество, както свидетелства Регино⁶: „Князът на този народ, както разказват, като приел благодатта на кръщението, проявил таква свършенство, че денем се явявал пред народа в царски одежди, а нощем, облечен в груба греха, влизал тайно в черква и прострян върху пода на самия храм, прекарвал в молитва, като си постилал отголу само една власеница. Не след дълго време по Божие внушение той изоставил земното царство, за да царува вечно с Христа на небето; и като поставил на своето място за княз по-

стария си син, построил се, приел одеждата на светото подвижничество и станал монах, предавайки се деннонощно на милосърдие, бдени и молитва.“

Краят на земния живот на княз Борис настъпил в една вечер на 907 г., (както свидетелства известната приписка на Тугор черноризец Доксов⁷: „В същата година (907 г.) на 2 май в събота вечерта почина Божият раб, бащата на този княз, живеец в чистата вяра и правоверното изповедание на нашия Господ Исус Христос. Това бе великият, честният и благоверният наш господар, княз български, на име Борис, чието християнско име бе Михаил. Този Борис покръсти българите в годината етх бехти. В името на Отца и Сина и Светия дух – амин“. Така тихо завършил бурният живот на човека, който променил хода на българската история.

Публикува се с любезното разрешение на автора по изданието в: списание „Българистика“, № 28, 2014, с. 9-12.

6. Регино Прюмски (892–899), известен латински хронист.

7. Черноризец Тодор (син на брата на княз Борис Докс или негов домашен монах) е оставил приписката в старобългарския превод на „Четири слова против арианите“ от византийския църковен геец и писател Атанасий Александрийски, направен от Константин Преславски.

Доц. д-р Димо Чешмеджиев

ИМПЕРАТОР КОНСТАНТИН I ВЕЛИКИ И КНЯЗ БОРИС I МИХАИЛ: ПОБЕДАТА НАД ЕЗИЧНИЦИТЕ

[...] Кръстът като инструмент на божествената намеса при императорската победа над езичниците е намерил твърде рано теоретична обосновка у един от най-известните ранно християнски богослови, отци на църквата – св. Атанасий Александрийски, св. Кирил Александрийски и пр.¹

В случая с победата на българския владетел, първият, който прави намек за победата на българския владетел с помощта на Кръста, е патриарх Фотий, сравнявайки българския княз с император Константин, в известното си послание до Борис:

„Ти, прочее (о, как да те нарека, за да се изкажа според копнежа си), който си озарен душевно с блясъка на Божествения дух, ... и си извършил дело, с което се издигаеш до действието и подражанието на великия Константин, следвай първоначалното си мнение, желание и благоразумие. Стой твърдо върху камъка на вярата, на който добре си утвърден от Господа.“²

След него Продължителят на Теофан обяснява победата на княза с това, че носел

на гърдите си изображение на Светия кръст:

„Когато станало известно, че се е покръстил, той (Борис – б. м. Д. Ч.) се намерил пред въстанието на целия свой народ, като носел на гърдите си изображението на Божия кръст, той с помощта на малко хора ги победил, а останалите направил християни не вече тайно, но напълно явно и с тяхно желание.“³

Бунтът на боулите. Стенопис от храма „Св. Димитър“, с. Тешово, XIX в.

Този мотив се повтаря след това в съчиненията на редица византийски хронисти – Симеон Магистър, Йоан Скилица, Георги Кедрин, Йоан Зонара⁴.

Прочутият теолог, „архиепископ на Охрид и цяла България“, Теофилакт „разшифрова“ идеята на този епизод, в духа на св. Йоан Дамаскин и други ранно-християнски автори⁵, и говори директно за победата на Борис с помощта на самия Христос:

„Заедно с него (Борис – б.м. Д. Ч.) били кръстени и много други между българите, които се отличавали по род, значение и богатство. След това и останалите приемали светоносното очищение, с изключение на някои съвсем звероподобни, срещу които,

1. Толковая Псалтырь Евфимия Зигабена, греческого ученого и монаха, изъясненная по светоотеческим толкованиям, Изд. Киево-Печеркой лавры, Киев, 1883, с. 86, бел. 3; Попов, Г. В. Некоторые вопросы изучения воинской тематики в русском средневековом искусстве, Византийский временник, 1971, т. 32, с. 203; Frolov, A. op. cit., p. 106.

2. Photii patriarchae Epistola – Ad Michaelem Bulgariae principem, в: ГИБИ, т. 4.

3. Theophanis Continuati Chronographia, ГИБИ, т. 5, С., 1964, с. 117.

4. Соколов, М. Цит. съч., с. 132, 138-139; Frolov, A. Op. cit., 104-112. Вж. напоследък Ангелов, П. Княз Борис I през погледа на византийците, Минало, 1995, кн. 1, с. 28; Ангелов, П., България и българите в представите на византийците (VII-XIV в.), С. 1999, с. 178.

5. Frolov, A. op. cit., p. 112.

като събрал войска, не твърде многобройна, **защото Христос му помагал**, той лесно поразил и накарал и тях да приемат Божественото кръщение.⁶

Тази византийска линия за обяснение на победата на княз Борис намира отражение и в старобългарската книжовна традиция. В старобългарски летописен разказ, възникнал на базата на славянския превод на хрониката на Йоан Зонара (т.н. Паралипомен Зонарин), предаден у Владислав Граматик в сборника му от 1469 г. (т. н. Загребски сборник), се казва:

„И же дръзнувъ крстнымъ знаменіемъ, Борисе и повѣди сихъ прѣдхождаше во крсть прѣд нимъ“⁷.

Подобни съобщения се срещат и в няколко късни гръцки разкази⁸. Въпросът е обаче, доколко тази легенда има място в Първото българско царство. За съжаление няма запазени почти никакви паметници, които да говорят за развитието на тази идея на българска почва. Затова повечето автори, когато коментират този въпрос, говорят за него по принцип. За радост, една скорошна находка на руския учен А. Турилов, даде ключа към решаването на този въпрос. Става въпрос за една „съвършено неизвестна памет“ от къснописковския или раннопреславския период на българския столичен календар. Тя е запазена в месецослов на сръбски апракос Апостол-Евангелие от края на XIII или началото на XIV в. от сбирката на РАН в Санкт Петербург, западно-европейска секция, № 680. Там, на л. 263, под дата 28 март има памет за:

6. Теофилакт Охридски, Мъченичество на Светите славни 15 свещеномъченици, в: ГИБИ, т. 9/2 (погг. от И. Г. Илиев), С., 1994, с. 68.

7. Dujčev, I. Légendes byzantines sur la conversion des bulgares, Medioevo Byzantino-Slavo, t. 3, Roma, 1970, p. 69.

8. Dujčev, I. Légendes byzantines..., p. 69.

„Уюдотворца Иларию ѿца. И повѣда княза боугарскаа. Михаила. ѣда вѣ сворь нань Крѣста ра. Слоуѣ иши ка октеб.“⁹

Идентификацията на тази памет, както отбелязва и нейният откривател, не предизвиква съмнение – става дума за потушаването на бунта на боилите от княз Борис-Михаил. Убедителна е поправката, която прави А. Турилов на думата **крѣста** (кротост), която се чете в текста и се

гължи на преписвателска грешка. Думата той поправя на **крѣста** (вариант **крѣста**). Според него, тази грешка е допусната на етапа на кирилската транслитерация на глаголическия оригинал¹⁰. Оттук нататък руския изследовател се опитва да използва новата дата за решаване въпроса за датата на българското кръщение. За нас по-

важно тук ще бъде друго. Този помен очевидно говори за използването на кръстното знамение като обяснение за победата на българския владетел и важното място което заема този символ в идеологическата система на новопокръстената държава.[...]

Откъс от: Император Константин I Велики и княз Борис I Михаил: победата над езичниците. – В: Ниш и Византия. Шести научни скуп, Ниш, 3-5 юн 2007. Сборник Рагова VI, Ниш, 2007, стр. 357-368.

9. Турилов, А. Цит. съч., 18-19.

10. Турилов, А. Цит. съч., с. 19.

Възцаряване на Симеон и ослепяване на Владимир. Стенопис от храм „Св. Димитър“, с. Тешово, XIX в.

СВЕТООТЕЧЕСКИ НАСТАВЛЕНИЯ

**ПИСМО НА
СВЕТИТЕЛ СЕРАФИМ,
АРХИЕПИСКОП БОГУЧАРСКИ,
СОФИЙСКИ ЧУДОТВОРЕЦ, ДО
АРХИЕПИСКОП ВЕНИАМИН
(ФЕДЧЕНКОВ)**

Предговор

Публикуваният документ е писмо на известния подвижник на благочестието епископ (а впоследствие архиепископ) Серафим (Соболев) до архиепископ Вениамин (Федченков). Причина за появата на писмото са отправени от страна на архиепископ Вениамин обвинения в ерес по адрес на митрополит Антоний (Храповицки). Епископ Серафим, макар и да е противник на учението на митрополит Антоний за изкуплението, се изказва против подобни обвинения. Епископ Серафим привежда в своето писмо и редица интересни факти, характеризиращи отношението на праведния Йоан Кронцадски към архиепископ Теофан (Бистров) и Григорий Распутин.

[...]

Писмото е написано от епископ Серафим (Соболев) до неговия приятел от студентските години архиепископ Вениамин (Федченков) на 12 февруари 1934 г. По това време архипастирите се оказват на двесте противоположни страни на барикадата. Архиепископ Вениамин се съгласява с искането на митрополит Сергей (Страгородски) да предостави подписка за лоялност спрямо болшевиките и се намира в подчинение на Московската патриаршия. Мястото на служение на йерарха е Париж, където архиепископ Вениамин основава храма „Трима

светители“. В 1933 г. архипастирът е назначен от митрополит Сергей (Страгородски) за Екзарх на Московския патриархат в Северна Америка.

Епископ Серафим отказва да предостави подписка за лоялност и в момента на написване на писмото се намира в подчинение на Архиерейския Синод на Руската Загранична Църква.

Повод за писмото стават обвиненията в ерес по адрес на Председателя на Архиерейския Синод на РПЗЦ митрополит Антоний (Храповицки). Митрополит Антоний, който бил противник на юридическата теория за изкуплението, в своите съчинения „Опит за християнски катехизис“ и „Догматът за изкуплението“¹ акцентира върху гетсиманската борба на Христос като момент на Неговите най-висши страдания. Учението на митрополит Антоний е посрещнато по различен начин в научно-богословските среди. Съчинението на Първоиерарха на РПЗЦ е оценено високо от Антиохийския патриарх Григорий IV², митрополит Евлогий (Георгиевски), епископ Гав-

1. Виж: *Антоний (Храповицки), митр.* Опыт христианского катехизиса // Никон (Рклицкий), архиеп. Жизнеописание Блаженнейшего Антония, митрополита Киевского и Галицкого. Издание Северо-Американской и Канадской епархии, 1961. Т. 8. С. II–171; *Антоний (Храповицки), митр.* Догмат искупления // Там там. С. 143–288.

2. ГА РФ. Ф. 6343. Оп. 1. Д. 6. Л. 344 – 345.

риил (Ченур) и др. От друга страна, по адрес на митрополит Антоний прозвучават обвинения в приниждане на значението на Голготската Жертва. Някои противници на митрополит Антоний (като правило от враждебни на РПЦЗ юрисдикции) гаже го обвиняват в ерес³. Но и в РПЦЗ не всички са съгласни с новото учение, например архиепископ Анастасий (Грибановски), светител Йоан (Максимович). На учението на митрополит Антоний най-активно се противопоставят архиепископ Теофан (Бистров) и епископ Серафим (Соболев). Двамата йерарси съвместно успяват да постигнат това, че на 22 април 1926 г. митрополит Антоний се отказва от идеята да замени катехизиса на светител Филарет (Дроздов)⁴ със своя катехизис. На закрито заседание на Архиерейския Синод през 1927 г. архиепископ Теофан и епископ Серафим изнасят доклади против учението на митрополит Антоний⁵. В резултат Руската Загранична Църква не приема официално катехизиса на митрополит Антоний.

Обаче през 1927 г. отношенията между архиепископ Теофан и епископ Серафим започват да се влошават. Причина за това стават твърде резките изказвания на архиепископ Теофан относно учението на митрополит Антоний, дори до обвинения в ерес. Епископ Серафим се опасява да предяви толкова строго обвинение.

В края на 20-те години архиепископ Теофан се оттегля от участие в работата на РПЦЗ. От 1931 г. йерархът живее в Кламар (Франция), през 1939 се премества в Лимборесюр-Лоар, недалеч от Тур. Отношенията на архиепископ Теофан с Архиерейския Синод

съвсем се влошават. Живеейки във Франция, архиепископ Теофан продължава да смята митрополит Антоний за еретик, а след това започва да отправя различни обвинения и към Архиерейския Синод. Позицията на архиепископ Теофан по отношение на митрополит Антоний споделя и архиепископ Вениамин (Федченков).

Като узнава за това, епископ Серафим отправя на 12 февруари 1934 г. писмо до архиепископ Вениамин, в което защитава митрополит Антоний от обвиненията в ерес. Освен това епископ Серафим привежда в своето писмо интересни факти от живота на праведния Йоан Кронштадски и архиепископ Теофан (Бистров), изразява мнението си за Распутин и за възможността да бъде призната властта на болшевиките. Прави впечатление фактът, че, като се изказва против признаването на комунистическата власт от страна на архиепископ Вениамин, епископ Серафим въпреки това продължава да го смята за свой приятел и молитвеник.

Епископ Серафим запазва копие от това писмо. На 18 септември 1934 г. архипастирът, заверява това копие и го изпраща в Архиерейския Синод на РПЦЗ. Писмото попада в Русия заедно с документите на Архиерейския Синод, които след Втората световна война са предадени на Централния държавен архив на Октомврийската революция (сега ГА РФ).

Писмото се съхранява във фонд 6343 „Архиерейски Синод на Руската Православна Църква за граница“ в дело № 283 „Писма на архиепископ Серафим“. В делото се намират преписка на архиепископ (впоследствие митрополит) Серафим (Лукиянов), преписката с архиепископ (впоследствие митрополит) Серафим (Ляге). Тук се намира и писмото на архиепископ Серафим (Соболев), което е публикувано по-долу.

Публикация, встъпителна статия и коментар на А. А. Кострюков

3. Виж: С. „Карловацкият Собор“ // Последние новости. 1926. № 1945; Н.П.В. Карловацкий церковный раскол // Последние новости. 1926. № 1969; С.С. Заграничное русское архиерейское сборище в Сремских Карловцах // Утренняя заря. 1926. № 8. С. 125.

4. Виж: Бэттс Р., Марченко В. Духовник царской семьи. Святитель Феофан Полтавский. Платина: Братство прп. Германа Аляскинского; М.: Российское отделение Валаамского Общества Америки, 1994. С. 102.

5. Виж: Серафим (Соболев), архиеп. Искажения православной истины в русской богословской мысли. София, 1943. С. 6.

Писмо на епископ Серафим (Соболев) до архиепископ Вениамин (Федченков)

18 септември 1934 г.

До архиепископ Вениамин 1934, 12. II.

Секретно

Към делото⁶

Ваше Високопреосвещенство,
скъпи Владико!

През месец август 1932 г. пристигнали-
те от Париж на Събора на руските заггра-
нични архиереи архиепископ Серафим [Луки-
янов]⁷, епископ Николай [Карпов]⁸ Лондонски
и епископ Тихон [Троицки]⁹ Сан-Франциски,

6. Ръкописна бележка на секретаря.

7. Серафим (Лукиянов, Александър Иванович) (1879–1959), митрополит. Завършва Саратовската духовна семинария и Казанската духовна академия с научната степен кандидат на богословието (1904). Подстриган в монашество през 1902 г., ръкоположен в сан йеромонах през 1903 г. Преподава в Уфимската духовна семинария, ректор на Тавричeskата и Саратовската духовни семинарии. През 1914 г. е ръкоположен за епископ Сердоболски, викарий на Финландската епархия. От 1917 г. е временно управляващ Финландската епархия, от 1918 г. епископ Финландски и Выборгски, от 1920 г. е в сан архиепископ, от 1921 г. – глава на автономната Православна Църква във Финландия. През 1923 г. финското правителство го лишава от катедрата му, живее в Коневския манастир. От 1926 г. е председател на енорията в Лондон, викарий на митрополит Евлогий, от 1927 г. живее в Париж. През 1927–1945 г. възглавява Западноевропейската епархия на РПЦЗ. През 1945 г. е приет в юрисдикцията на Московската патриаршия. От 1946 г. е митрополит, патриаршески екзарх на Западна Европа. През 1949 г. е уволнен на покой. За известно време отново преминава в РПЦЗ. През 1954 г. се преселва в СССР. От 1956 г. живее в Гербовецкия манастир в Молдавия.

8. Николай (Карпов, Иван Илич) (1891–1932), епископ. Завършва Тоболската духовна семинария и Московската духовна академия с научната степен кандидат на богословието (1917). Подстриган в монашество през 1913 г., ръкоположен за йеродякон през 1913 г., за йеромонах – през 1916 г. От 1920 г. е в емиграция, преподавател и инспектор в Битолската духовна семинария. През 1923 г. е възведен в сан архимандрит от Архиерейския Синод на РПЦЗ. От 1929 г. е Лондонски епископ, викарий на Западноевропейската епархия на РПЦЗ.

9. Тихон (Троицки, Александр) (1883–1963), архиепископ. Завършва Костромската духовна семинария и Казанската духовна академия с научната степен кандидат

сега С[еверно]-Американски, преподава на останалите членове на Събора, че архиепископ Теофан [Бистров]¹⁰ Полтавски ни смята всички нас, своите събратя-архиереи, за еретици и масони, а срещу един от нас е издигнал безумната клевета, че уж той е участвал в отравянето на един архиерей, починал, разбира се, от естествена смърт. Особено силно в сравнение с другите архиереи архиепископ Теофан злослови срещу митрополит Антоний, мен, теб и архиепископ Анастасий.

В отговор на тези заявления на посочените по-горе трима архиереи членовете на Събора се изказаха в смисъл, че арх[иепископ] Теофан се намира в много опасно и пагубно състояние и че трябва да се молим на Бога за него.

Всичко това ти го казвам, защото трябва да се отнасяш крайно внимателно към неговите обвинения спрямо нас в ереси и пороци, тъй като той ревнува за Божията слава не от любов към Христа, а само на почвата на своето тщеславие и напълно

на богословието (1908). През 1905 г. е подстриган в монашество, същата година е ръкоположен за йеродякон, през 1908 г. – за йеромонах. Преподава в Тавричeskата духовна семинария, инспектор на Волинската, след това на Харковската духовни семинарии. От 1910 г. е в сан архимандрит. От 1920 г. е в емиграция, живее в Югославия. През 1925–1926 г. е в братството на манастира „Свети Пантелеймон“ на Атон. От 1930 г. е епископ Сан Франциски, викарий на Северноамериканската епархия на РПЦЗ. През 1933–1934 г. е временно управляващ Северноамериканската епархия. От 1934 г. е архиепископ Сан Франциски и Западноамерикански. Постоянен член на Архиерейския Синод на РПЦЗ.

10. Теофан (Бистров, Василий Дмитриевич) (1873–1940), архиепископ. Завършва Санкт Петербургската духовна семинария и Санкт Петербургската духовна академия с научната степен кандидат на богословието. През 1898 г. е подстриган в монашество и е ръкоположен в сан йеромонах. През 1901 г. е възведен в сан архимандрит и е назначен за и. д. инспектор на академията. През 1905 г. е удостоен с научната степен магистър на богословието. Същата година е назначен като екстраординарен професор и инспектор на академията. От 1909 г. е ректор на Санкт Петербургската духовна академия. През 1909 г. е ръкоположен за епископ Ямбургски, викарий на Санкт Петербургската епархия. От 1910 г. е епископ Таврически и Симферополски, от 1912 г. е епископ Астрахански, от 1913 г. е епископ Полтавски и Переяславски. От 1918 г. е в сан архиепископ. През 1919 г. емигрира, живее в Константинопол, след това в Кралство СХС (на сърбите, хърватите и словените). От 1925 г. живее в България, от 1931 г. – във Франция.

разстроено то си гушевно състояние. Освен това трябва да се има пред вид, че по-рано самият той беше склонен да споделя напълно заблудата на имебожниците, а още по-рано взе участие в гибелта на Русия чрез Распутин¹¹, когото въведе в двореца на Великата княгиня Милица Николаевна¹², а последната на свой ред отведе Распутин и в царския дворец и го запозна с императрицата.

Да, следствената комисиция на правителството на Керенски оправда в това отношение архиепископ Теофан, но един е човешкият съд, а друг е Божият

съд. Камо студент в Санкт Петербургската духовна академия при една от срещите си с отец Йоан Кронцадски¹³ в олтаря на Андреевския катедрален храм имах щастието да разговарям с него¹⁴. Отец

11. Распутин, Григорий Ефимович (1872–1916), селянин от Тоболска губерния. Притежавал способността да спираща кръвотечението на болния от хемофилия царевич Алексей, вследствие на което печели доверието на царското семейство. Оказва влияние върху държавните и църковните дела; с поведението си дискредитира императорската власт. Убит от заговорници.

12. Милица Николаевна (1866–1951), велика княгиня, дъщеря на черногорския княз Николай I Петрович, съпруга на великия княз Петър Николаевич.

13. Йоан Кронцадски (Сергиев, Иван Илич) (1829–1908), светец. Митрофорен протоиерей, духовен писател. От 1855 г. служи в Андреевския катедрален храм на гр. Кронцад, от 1894 г. е председател на Андреевския катедрален храм. От 1907 г. е член на Св. Синод.

14. За това, че през годините на обучението си в Академията Н. Б. Соболев многократно е посещавал праведния Йоан Кронцадски, свидетелства и ученикът на архиепископ Серафим архимандрит Пантелеимон (Старицки) (виж: *Пантелеимон (Старицкий), архим.* Воспоминательное слово в первую годовщину после кончины архиепископа Серафима (Соболева) // Жизнь, чудеса и заветы архиепископа Серафима (Соболева). София: Девичий

Йоан беше много внимателен към мене. Но когато казах на великия праведник, че му изпраца поклон нашият инспектор, отец архимандрит Теофан, изражението на лицето на отец Йоан рязко се измени. Той ме попита много рязко с недоволен поглед: „Този малкият, черничкият, слабичкият?“ Аз отговорих, да. Веднага след това

отец Йоан престана да разговаря с мен, отдалечи се от мен, без да изпрати поздрав на отец Теофан. А между другото, когато преди това му казах, че му изпраца поклон нашият ректор¹⁵, отец Йоан ме помоли да

Съборът на руските загранични архиереи, 27 август 1932 г.

му предам поклон от него. Още тогава ми мина мисълта, че това е заради Распутин. Не можеше да има друга причина за такова отрицателно отношение на отец Йоан към отец Теофан.

Архиепископ Теофан би трябвало със сълзи да се кае ден и нощ за това, което причини на Русия и на цялата наша Руска Църква чрез Распутин вместо да се занимава с разобличаване на ереси, да издига чудовищни по своята глупост и злост клевети срещу своите събратя архиереи, да отслужва анархически божествената литургия у дома

монастырь Покрова Пресвятой Богородицы; Изд-во св. апостола и евангелиста Луки, 2001. С. 21).

15. Сергей (Тихомиров, Сергей Алексеевич) (1871–1945), митрополит. Завършил Новгородската духовна семинария и Санкт Петербургската духовна академия. В 1896 г. е подстриган в монашество и ръкоположен за йеродякон и йеромонах. От 1896 г. е инспектор на Санкт Петербургската духовна семинария, от 1899 г. е ректор на СПбДС в сан архимандрит. В 1905 г. е удостоен с научната степен магистър на богословието и е назначен за ректор на СПбДА. В 1905 г. е ръкоположен за епископ Ямбургски, викарий на Санкт Петербургската епархия. От 1908 г. е епископ Киотски, от 1912 г. е епископ Токийски и Японски. От 1940 г. е на покой.

си без благословението на своя управляващ архиепископ архиепископ[ископ] Серафим [Лукиянов], а себе си да смята за едва ли не единствения защитник на Божията Истина.

При осъжданията на йерарсите той винаги се позовава на своята съвест. Но човек трябва да има напълно извратена съвест, за да окалва така гнусно хората и с това да става техен нравствен убиец. Къде след всичко това, ако не се покае, ще отиде душата му, когато умре? – Ето върху какво би трябвало да помисли той.

Никога и пред никого не съм заявявал, че смятам учението на митрополит[ополит] Антоний за изкуплението за напълно православно. Но и за еретик не съм го обявявал, както правите това ти и архиепископ[ископ] Теофан. Не съм обявявал митрополит[ополит] Антоний за еретик първо, защото св[етител] Атанасий Велики го осъждаше на Ориген от Църквата „е говорил за него с уважение, обясняваше неговия език и го защитаваше от погрешно разбиране“ (История[рия] Христ[ианской] Църкви Джемса С. Робертсона. Т. 1. Стр. 99. СПб., 1890), а св[етител] Григорий Неокесарийски Чудотворец по повод смъртта на Ориген произнесъл похвално слово¹⁶. В животописа на св[етител] Кирил архиепископ[ископ] Александрийски се съобщава с каква любов и почит се отнасял той към един старец, велик и популярен подвижник, който учел, че споменатият в Библията Мелхиседек е действителният Христос. Тази любов на св[етител] Кирил и неговата молитва при съдействието на самия заблуждаващ се старец, обърнала последния към пътя на истината¹⁷. Нашата св[ета] Църква гаже сред прославените от нея светци има та-

ква, чиито мнения не съвпадат с нейното учение. Например в творенията на св[ещеномъченик] Иринея, епископ Лионски има учение за хилядолетното земно царство на Иисус Христос (Сочинения Св[ященномученика] Иринея, епископа Лионского. СПб. 1900 г. кн. 5-я против ересей, стр. 519-526). В творенията на св[етител] Григорий Нисийски, в частност в неговия разговор със сестра му Макрина, въз основа на гумите на

Архиепископ Вениамин
(Федченков)

ап[остол] Павел: „за да бъде Бог всичко у всички“ (1 Кор. 15; 28), се изразява мнението, че някога ще изчезнат злото и порока. Следователно ще се прекрати и мъчението. Наистина, в същия този разговор, а и на други места в своите съчинения, св[етител] Григорий Нисийски учи за вечността на мъченията (Творения св[ятителя] Григория Нисского. О душе и воскресении, разговор с сестрою Макриною. Москва. 1862 г. стр. 275, 278–279). При все това св[етата] Църква не е скрила от нас реговете от творенията на този св[ети] отец за настъпването

на момента, когато уж ще изчезне злото и ще се прекрати порока; и не ги е сметнала за препятствие пред включването на св[етител] Григорий Нисийски сред Божиите угодници.

Второ, не мога да обявявам за еретик митрополит Антоний и поради това, че той писмено обяви, че неговото учение за изкуплението е негово частно богословско мнение и помоли да не въвеждат неговия катехизис в учебните заведения в качеството на учебник. Освен това в същото това свое учение за изкуплението той не отрича спасителното за нас значение на кръстната смърт на Спасителя, но придава по-голямо значение в делото на нашето изкупление не на човешките, а на гетсиманските страдания на това основание, че душевните мъки са по-тежки от телесните.

В своите отпечатани проповеди и беседи, произнесени в битността му на рек-

16. Св. Григорий Чудотворец. Благодарственная речь Оригену // Творения святого Григория Чудотворца, епископа Неокесарийского. Пе.: Тип. М. Меркушева, 1916. С. 18–52.

17. Виж: Жития святых на русском языке, изложенные по руководству четьех-минеи св. Димитрия Ростовского. Кн. 10. М.: Синодальная типография, 1913. С. 174.

тор на Казанската духовна академия, м[итрополит] Антоний се придържа към общо-църковното учение по въпроса за изкуплението. Интересно е да се обърне внимание на следните извадки от неговите проповеди и беседи: 1) „Самият живот – казва той – настойчиво потвърждава учението на Божественото Писание, че нашата природа е повредена от греха, че ние се нуждаем от благодатно обновление, от висша духовна помощ“ (Сочинения Епископа Антония. т[ом] 1. Слово в день сошествия Св[ятого] Духа 1887 г. стр. 20).

2) „Нашият Господ Иисус Христос взе върху себе си смъртта на всички хора и сам умря на кръста заради нас“ (ibid. Слово в день Св[ятителя] Николая в дек[абря] 1886 г. стр. 11).

3) „Нито един човек не може със своята праведност да заличи греховността на всички, а освен това всеки човек се ражда в грях самият той... Той (Божият Син), родил се без мъж, безсеменно, от чистата Дева, прие в Себе Си човешкото естество. И след това не извърши нито един грях, благоволу да вземе върху себе си вината на цялото човечество и със страшни душевни и телесни мъки удовлетвори Божията правда и изкупи човешкия род от греха, проклятието и вечната смърт, като го примири с Бога... Със Своя кръстен подвиг изпълни всичко, което е трябвало да претърпят хората... Затова се старайте по-често и по-внимателно да размисляте над тайната на изкуплението, като се задълбочавате в четенето на свещените редове на Евангелието, особено в тези негови глави, в които се описват кръстните страдания и смъртта на нашия Господ Иисус Христос (ibid. Стр. 25–27. Беседа в неделя 4-ую св[ятого] поста произнесена в С[анкт]-П[етер]б[ургском] Казанском соборе в 1887 г.).

Устно в беседи с м[итрополит] Антоний и писмено – само до него – аз съм говорил

единствено за несъответствие на неговото учение със светоотеческото.

Интересно е да се отбележи, че преди година и половина, в беседа насаме с митрополита, отново му говорих за това. Тогава той ми заяви, че не вижда несъответствие между своето учение и учението на св[етите] отци на Църквата. С това заявление м[итрополит] Антоний свидетелства, че у него няма желание да се различава от св[етите] отци на Църквата; следователно у него го няма и настроението, свойствено за еретиците, които не се стесняват открито да отречат техния авторитет.

Всичко това аз исках да изкажа в кратък и сбит вид на нашия събор през 1928 г. и да резюмирам своето отношение към учението на м[итрополит] Антоний в следната форма: макар и това учение да не съвпада със светоотеческото учение, аз не мога да нарека м[итрополит] Антоний еретик. Но а[рхиепископ] Теофан ме прекъсна в самото начало на моето изказване по този въ-

Архиепископ Серафим
(Соболев)

прос, като не ми даде възможност да говоря и аз замълчах. Така той самият възпрепятства съборното обсъждане на този въпрос.

Ако Бог даде да доживея до пагането на съветската власт – до прекратяването на кървавото гонение на Руската Православна Църква и до свикването на свободен, каноничен Всеруски църковен събор, то, ако има нужда, ще кажа това на този събор.

В заключение на настоящото ми писмо съм длъжен да кажа, че и ти също не би следвало да обявяваш за еретик м[итрополит] Антоний и то не само по силата на изложеното по-горе от мене, но още и поради тази причина, че извършеният от тебе грях – признаването на съветската власт и при това признаване свободно и убедено – е потезък от греха на ереста. С това признаване ти съзнателно и свободно санкционираш безчислените злодеяния на съветската власт

по унищожаването на нашия руски православен народ и на нашата руска Православна Църква – осъждаш безчисления и доблестен сонм нови мъченици и изповедници, пострадали от съветската власт като кървава гонителка не само на нашата вяра, но и на всичко добро на земята и предаваш цялата наша Руска Църква във властта на сатаната, защото съветската власт служи не на Бога, а на сатаната, тъй като е безбожна и богоборна власт. Няма да се разпростирам върху това какво представлява съветската власт. Парижкия арх[иепископ] Серафим изясни това в своите статии с изчерпателна пълнота¹⁸.

Да изобличаваш в ерес м[итрополит] Антоний след свободното признаване на съветската власт означава да виждаш сламката в окоето на брата и да не виждаш гредата в своето собствено око. Дори и да допуснем, че м[итрополит] Антоний руши един от камъните в основата на нашата Православна Църква, ти, като признаваш съветската власт, събаряш в пропаст цялото църковно згание.

Погледни на тези редове от писмото ми като на израз на моята любов към тебе в отговор на твоята искрена, братска и дружка любов, която ми оказваше в нашите студентски години, а и след това. Тази любов аз никога няма да забравя.

Ако пък споменатите редове не намерят съответстващия отклик в твоята душа и ти се огорчиш от тях, то прости ми.

Всеки ден усърдно се моля за тебе, мили мой Владико! И теб моля да не ме забравяш

18. За позицията на архиепископ Серафим (Лукиянов) относно съветската власт виж: *Серафим [Лукиянов], архиеп. Церковь и советская власть*. Белград, 1933; *Днепров Р.* Беседа с архиепископом Серафимом // *Церковные ведомости*. 1930. № 15–16. С. 8.

в своите молитви. С любов ти се кланя и моят брат, който страда много тежко от болки в главата и от стомашни болки след претърпяната операция.

Господ да те пази.

Твой любец те брат в Христа

Епископ Серафим

1934 г. 14/27.II.

Вярно с оригинала:

Заседание на Събора на руските загранични архиепископи на заседание, 27 август 1932 г.

P.S. Това писмо беше отправено от мен до архиепископ Вениамин в отговор на поместената в неговото списание „За православието“ политическа бележка на Полтавския архиепископ Теофан, в която м[итрополит] Антоний и аз сме обвинени в ерес.

А[рхиепископ] Серафим. 1934. 18 сеп[тември]¹⁹

ГА РФ. Ф. 6343. Оп. 1. Д. 283. Л. 6 — 9 об. Ръкопис. Заверено копие, постскриптум и подпис – автограф.

Източник: *Вестник ПСТГУ. II: История. История Русской Православной Церкви. 2011. Вып. 5 (42). С. 124–133. Достъпно на:* <http://cyberleninka.ru/article/n/novye-svedeniya-o-vzglyadah-arhiepiskopa-bogucharskogo-serafima-soboleva-na-problemy-russkoj-pravoslavnoy-tserkvi#ixzz3NrbQ8SWG>

19. От думите „Вярно с оригинала“ и до края на документа текстът е написан от ръката на архиепископ Серафим (Соболев).

ВЕРНОСТТА НА ПАТЪШКА ИГУМЕННИЯ СЕРАФИМЦА (ЛИВЕН) КЪМ ДУХОВНИТЕ ЗАВЕТИ НА СВЕТИТЕЛ СЕРАФИМ КАТО ПОДВИГ В УСЛОВИЯТА НА КОМУНИСТИЧЕСКИЯ ТОТАЛИТАРИЗЪМ

VII. Олга Ливен по пътя на монашеството

През 1948 г. в живота на Олга Ливен се случва събитие, което тя е очаквала вече две десетилетия. На 6 март (22 февруари – ст. ст.), срещу Неделята на Страшния съд, светител Серафим постригва нея и сподвижницата ѝ Надежда Ястребова в монашество. В пострижението си и двете получават името Серафима, в чест на преп. Серафим Саровски – любим светец и небесен покровител на свт. Серафим. Последованието е извършено в руския храм „Св. Николай Чудотворец“, където се събират много духовници, енориаши, преподаватели от Богословския факултет, ученички на пострижените и техни колежки учителки¹. Светител Серафим отправя към новопостриганите слово, изпълнено със светоотечески напътствия, които те завинаги ще съхранят в сърцата си. Събитието остава сред мнозина от присъстващите толкова живо и благодатно впечатление, че още дълго ще се помни в софийските църковни среди. Две млади

Монахиня Серафима (Ливен) и монахиня Серафима (Ястребова), 1948 г.

учителки, в разцвета на силите си и в пълен разрез с тежненятия на новото време, се отричат от света и се посвещават да служат до гроб на Бога. За някои хора това е вид безумие и предизвикателство към обществото, но за други е повод за преосмисляне на съществуването им.

Оттук насетне двете Серафими започват нов живот. От сутрин до вечер имат задължения, но помнят, че не трябва да забравят и вътрешния труд – молитвата и вниманието над сърцето. След забраняването на дейността на братството, към софийската енория на руските

емигранти е организирано сестринство, което се грижи за подгребата, почистването и украсяването на храма, участва в клиросното пеене, помага в организирането на духовни беседи, върши дела на милосърдие. Властите не гледат с добро око на тази оживена дейност – тя е в противоречие с държавната политика да бъде ограничавано влиянието на Църквата.

Отначало светител Серафим има план оформящата се малката монашеска община да бъде настанена в сграда недалеч от руския храм. Но въпреки постъпките му пред властите, разрешение за такова строителство не е дадено. Монахиня Серафима (Ливен) и нейната сподвижница монахиня Серафима

1. Надежда Ястребова е учителка по руски език в Трета прогимназия „Граф Игнатиев“, намираща се срещу градинката на храма „Свети Седмочисленици“.

(Ястребова) продължават да живеят в килията си в квартирата на отец Андрей на ул. „Данте“ и всеки ден през софийските улици отиват в руския храм „Свети Николай“, където извършват възложената им от светителя работа.

Не била удовлетворена и молбата на светител Серафим сестрите да се издържат от производство на свещи. Разрешили им да правят свещи само за руските енории, което галеч не можело да осигури необходимите средства за препитание. Но светител Серафим търсел Божията воля и твърдо се уповавал, че Пресвета Богородица – първата според църковното предание монахиня в света – няма да остави новозапаленото монашеско огнище. В традицията на руското благочестие светителят горещо обичал монашеството и всецяло вярвал в Божия промисъл за всички, посветили живота си на Бога. Затова отказите, които неведнъж получавал от новите власти, той приемал като допуснати от Господа и ни най-малко не се смущавал от тях.

През същата 1948 г. светител Серафим получава покана да участва в юбилейните тържества в Москва по случай 500-годишнината от автокефалията на Руската Православна Църква. Било предвидено това празнуване да се съчетае с провеждане на Всеправославно съвещание на автокефалните църкви, на което да се приемат общи становища по важни въпроси. Такива били отношението към римокатолицизма, към икуменическото движение, въпросът за църковния календар, въпросът възможно ли е англиканската йерархия да бъде призната за действителна. Въпреки трудните обстоятелства, в които живее светител Серафим, той счита за свой дълг да използва предстоящия форум, за да заяви ясна православно позиция по поставените теми. Затова той започва да работи над три доклада.

В този отговорен труд отново му сътрудничи Олга Ливен, сега вече монахиня Серафима. Тя всеки ден идва при светителя, преписва на белова подготвените от него текстове, прави необходимите справки, уточнява бележките по линия. В библиотеката в Богословския факултет мона-

Архиепископ Серафим (Соболев) в Москва, 1948 г.

хиня Серафима внимателно преглежда периодичния църковен печат, за да проследи развитието на икуменическата дейност и на отношенията с Англиканската църква. Тя резюмира прочетеното, превежда от български на руски нужните текстове и така подпомага и ускорява работата на светителя. Важни сведения за разлагащата роля на икуменическите идеи върху православно църковно съзнание тя открива в статии и изказвания на известния професор богослов и активен икуменист протопрезвитер Стефан Цанков. С тази

си дейност монахиня Серафима не само сътрудничи на светителя, но и сама задълбочено навлиза в тази важна за бъдещата ѝ дейност богословска тематика.

Московското съвещание на главите и представителите на автокефалните православни църкви се провежда от 8 до 18 юли 1948 г. Светител Серафим участва в три от четирите богословски комисии и в рамките на два дена произнася три доклада на темите: „Трябва ли Руската Православна Църква да участва в икуменическото движение?“, „Към въпроса за обединението на Англиканската Църква с Православната Църква“ и „За новия и стария стил“. По съдържанието на докладите е говорено неведнъж. Тук само ще споменем, че позицията на светител Серафим по тези въпроси е пределно ясна и безкомпромисна. Светителят е галеч от каквото и да било съобразяване с конюнктурните изисквания на властимащите. Той изразява позицията на Православната Църква – такава, каквато тя трябва да бъде.

Положителното впечатление, което

светител Серафим остава с участието си в Московското съвещание, става повод тамошните църковни власти да запланува преместването му от София в Париж, където положението изискват присъствието на силна обединителна личност. Това е голям удар за него – с България го съединяват многобройни духовни връзки и отговорности.

С надежда да осуети преместването си той излага в писмо до патриарха някои препятствия за ползотворното му служение във Франция, като изтъква на първо място слабостта си зреше и недостатъчното познаване на западни езици. Във връзка с това той моли, в случай че разпореждането не може да се отмени, да бъде при-

дружен от протоиерей Андрей, който владее няколко западни езици, и от приближени свои духовни чедра, които да го подпомагат в работата. Отговор на молбата му обаче не се получава. Духовните чедра на светителя са в тревога от предстоящата раздяла. Светител Серафим, макар и с болка, е готов да се покори на разпореждането, но горещо се моли във всичко да бъде Божията воля. В един момент той казва на отец Андрей: „Ние с теб наистина скоро ще заминем, но не за Париж...“

Съветското външно министерство и Съветът по въпросите на Руската Православна Църква правят необходимите разследвания и не дават разрешение светителят да замине на Запад поради сведенията за „антисъветска дейност и връзки с монархисти“². В края на декември 1948 г. патриарх Алексий съобщава с телеграма, че преместването му в Париж се отменя³.

2. [22] ГА РФ. Ф. 6991. Оп. 1. Д. 419. Л. 147. Цитирано по: Кострюков, Андрей. Последние годы земного служения архиепископа Серафима (Соболева).

3. «Отец Всеволод Шпиллер. Страницы жизни в сохранившихся письмах». С. 96, 106. Цитирано по: Последние

През 1948 г. се случва важно събитие в българския църковен живот. Екзарх Стефан е снет от длъжност с правителствено решение и на 6 септември е принуден да подаде формално оставка. Причина за това е несъгласието му с политиката на комунистическата власт спрямо Българската Църква и противопоставянето му на опитите ѝ за намеса в работата на Синода.

Архиепископ Серафим (Соболев) заедно с архимандрит Пантелеймон (Старицки) в Москва, 1948 г.

Скоро след това той е интерниран в село Баня, Карловско, и до смъртта си през 1957 г. е държан под домашен арест. Отечественофронтовската власт вече си е набелязала по-послушни от него архиереи, на които в скоро време ще връчи църковната власт.

VIII. Последна година от живота на светител Серафим. Начало на Покровската обител.

След пострижението на монахиня Серафима около нея се оформя група вярващи момичета, които желаят да се посветят на монашески живот. Планът за преместването на светител Серафим във Франция временно отклонява грижата за устройването им в монашеска община, но сега тя отново се поставя на дневен ред. Междувременно влиза в сила закон за конфискуване на едрата градска недвижима собственост. Застрашени от конфискация са няколко апартамента на съпружките Величкови, които са измежду духовните чедра на светителя. Тогава те решават да подарят единия от тях за нуждите на новия манастир. За да получи разрешение от властите, свт. Серафим подава молба в Дирекцията по изповеданията при Министерството на

годы земного служения... Л. 147.

външните работи чрез легационния ѝ съветник Димо Карадимов.

Тук ясно проличава една отличителна черта на светителя. От свидетелствата на тези, които са го познавали, той се е отнасял към всички хора много топло, с голяма любов – любов, която не е била израз на прекомерна емоционалност, а дар Божий, проява на благодатта, дарувана му от Бога за праведния, свят живот. И когато дава милостиня на група просяк от улицата, и когато говори с обществено значим човек, светител Серафим е един и същ – ласкав, открит, любвеобилен. По същия начин той отива и при Димо Карадимов, служител на Външното министерство, човек на новата власт, строг, непристъпен, от когото всички треперят. А светител Серафим отива при него, благославя го, прегръща го и му връчва молбата за апартамента на Величкови. Той е уверен, че ако има Божия воля за нещо, то и най-коравото сърце може да прояви милост... После започва няколко-месечно очакване на решението.

През тази последна от активния живот на светител Серафим година той често боледува и предчувства скорошната си кончина, за която открито говори пред духовните си чедра. Но ето че най-неочаквано в пътя за отвъдния свят го изпреварва верният му духовен син протоiereй Андрей Ливен. На 19 юни (н. ст.) 1949 г., Неделя на Всички светци, той умира дни след направената му операция на жлъчката в болницата на гр. Берзин. По разказ на архимандрит Сергей (Язгжиев) само седмица преди това – на празника на Света Троица – отец Андрей е служил в руската църква. Кончината му е неочаквана за всички⁴. Отива си в небесния свят една светла личност от духовното обкръжение на светител Серафим.

Ала животът продължава. Наред с пробата за отпускане на помещения за бъдещата обител светител Серафим подава молба

4. При последните си посещения в България, вече след кончината на матушка игумения Серафима, нейната сестра Мария Ливен споделя със сестри от Покровската обител, че смъртта на отец Андрей е била предизвикана – нещо, за което добре е знаела майка ѝ София Ливен, но за което никога не се е говорило поради страх от властите. Не можем обаче да съдим за достоверността на тази информация.

за нейното откриване и пред църковните власти в Москва. Но там не гледат с добро око на начинанието на светителя. Председателят на Съвета по делата на РПЦ Карпов се изказва против откриването на манастира, което той счита за анахронизъм в една социалистическа страна, каквато е вече България. Той споделя това с българския посланик в Москва, като му дава препоръка българските власти да възпрепятстват откриването на манастира. По този въпрос е осведомено и съветското Външно министерство в лицето на заместник-министъра Громико⁵.

Тези факти рисуват картината на все по-засилваща се тоталитарна власт в България под диктата на Москва. Комунистическата власт навсякъде протяга грубата си ръка и се опитва да претвори по свой вкус всичко около себе си – Църква, култура, наука, изкуство, човешко мислене и съществуване. С нейната подкрепа в България набира сили и обновленска фракция на Свещеническият съюз, която иска да поведе Църквата към радикални реформи. Членове на Свещеническият съюз предлагат властта да се из земе от епископите, свещеническите одежди да се променят „в духа на съвременното общество“, да се съкратят и „опростят“ богослуженията... Всичко това подтиква светител Серафим да се включи в активна защита на българския епископат и на Българската Църква. Така той си спечелва врагове сред новите властници. Ала светителят поставя на първо място благото на Църквата и смята за свой дълг да се бори за опазване на нейната чистота и достойнство.

В напрегнатата атмосфера на тези негативни явления светител Серафим очаква българското Външно министерство да отпусне помещения за новия манастир. Какво упование на Бога е трябвало да има той, за да се надява, че въпреки всичко това ще се случи. Отговорът обаче се бапи. В министерството смятат, че светител Серафим иска да прикрие част от собствеността на фабриканта Величков. Убедени

5. ГА РФ. Ф. 6343. Оп. 1. Д. 731. Л. 21. Цит. по: Последние годы земного служения...

Първите шест сестри на манастира, постригани от светител Серафим

в това, чиновниците казват: „Защо са му на архиепископ Серафим апартаментите на Величкови?! Държавата може да отпусне цяла къща за неговия манастир!“ Светител Серафим приема тези думи като Божие указание и на празника Покров Богородичен подава ново писмо в Министерството с молба държавата да предостави самостоятелна къща за устройване на манастира. Тогавашните служители в Министерството се видели в чудо. Сами предложили и ето че сега ще трябва наистина да дадат нещо! И точно на Никулден дали апартамент в центъра на София⁶. Но по това време светител Серафим е вече съвсем болен.

Междувременно Свещеническият съюз провежда в София свой конгрес, на който приема резолюция, изпълнена с метежни искания към Синода. Светител Серафим напъва с всичките си сили и написва статия в защита на българския епископат, която е поместена на първа страница в „Църковен вестник“⁷. По-късно български архиереи с благодарност ще признаят, че подкрепата на светителя е била от голямо значение за умиротворяване на възникналия църковен смут.

6. Апартаментът се намирал на ул. „6 септември“ № 51 и бил с пет стаи, които заемали първия етаж на двуетажна къща, собственост на г-р Здравкова. Етажът бил отчужден по закона за едрата градска недвижима собственост. На партера имало помещение, дадено за репетиции на хор „Богра смяна“.

7. „Църковен вестник“, брой 45, 19 декември 1949 г.

Манастирът на ул. „6-ти септември“ № 51 – домашният параклис „Покров Богородичен“

Противопоставянето на светител Серафим на българските църковни модернисти обаче предизвиква крайно неудоволствие у съветските власти⁸. Те смятат, че действията си той отблъсква „прогресивните“ свещеници от Московската патриаршия. Основане на нов манастир, монархически и антиболшевишки възгледи, създаване на пречки за „прогресивни“ реформи в Българската Църква – това било вече сериозен актив срещу светителя. През месец януари 1950 г. в Съвета по въпросите на РПЦ обсъждат неговото уволнение⁹.

Но светител Серафим е вече към края на дните си. На празника на св. Серафим Саровски, 15 януари (н. ст.), той отслужва последната си литургия и ляга съвсем болен.

8. По същото време и комунистическите власти в България гледат на светител Серафим крайно отрицателно. За това говори и документ на Държавна сигурност от лятото на 1949 г. (АМВНР, ф. 10, оп. 9, а. е. 316 а, л. 9-15) под заглавие „Кратки характеристики на лица, играещи важна роля в ръководството на Бълг. Правосл. Църква“, в който за светител Серафим е написано следното: „Белогвардеец и фанатизиран противник на Съветския строй. Активен проповедник на противосъветизма години наред. Създал в България школа на противоболшевиките. В тази школа са възпитавани в черна умраза срещу Съветския съюз и една група от млади български духовници, като епископ Партений, архимандрит Методий, архим. Серафим, архим. Василий и др.“. Цитирано по: Момчил Методиев. Между вярата и компромиса. ИИБМ. София, 2010 г., с. 148.

9. ГА РФ. Ф. 6991. Оп. 1. Д. 731. Л. 23. Цит. по: Последние годы земного служения...

По това време сестрите обзавеждат получения апартамент. И когато недоумяват в коя от стаите да направят параклис, светителят им я посочва, като описва разположението ѝ. Така без никога да е бил там телом, той им показва, че духом продължава да се грижи за тях.

На 27 януари (н. ст.) 1950 г., деня на св. равноапостолна Нина, монахиня Серафима (Ливен) заедно с още четири сестри се заселват в помещенията на новия манастир, като продължават да го подготвят за освещаването му. Всеки ден тя ходи при светителя и му разказва как върви работата, което видимо го радва. Макар и на смъртно легло той постризва още четири сестри в расофор и планува в началото на приближаващия пост да възведе монахиня Серафима в игуменски сан. Ала Господ е определил друго. Занапред светител Серафим ще помага на любимите си духовни чеда и на мнозина други вече от небесните селения. В деня на Неделя Православна, 26 февруари (н. ст.) 1950 г., той се преселва във вечния живот. Игумения Серафима ще живее още 54 години след кончината му и те ще бъдат години на удивителна вярност към духовните завети на нейния праведен авва.

IX. Верността на матушка игум. Серафима към заветите на светител Серафим

В изложението дотук се опитахме да опишем накратко главните събития от периода на духовно общуване между светител Серафим и игумения Серафима (Ливен). Тя живее 20 години под неговото пряко ръководство, води усърден духовен живот и с благоговение черпи от живия опит на светителя. Духовната им връзка е много дълбока. Тази връзка не се прекъсва с кончината на светителя, тя остава завинаги и ще пребъдва винаги. След кончината му игумения Серафима остава наглед сама сред бушуващото море на живота – в условията на тоталитарна държава, посягаща над свободата на човешката личност и на Църквата. Но Матушка в действителност не е сама – тя е винаги

с Господа, с Неговата Пречиста Майка, със сонма на светците, сред които за нея непрестанно се моли духовният ѝ отец и наставник светител Серафим Софийски.

В какво по-конкретно се изразява верността на матушка игумения Серафима към неговите духовните завети? На първо място, Матушка е вярна на заветите на светител Серафим в духовно-нравствен план. Чрез духовен подвиг, тя усвоява неговия пример на дълбоко смирение и кротост. Матушка беше изключително смирен и кротък човек – човек, който не обичаше да се показва, да играе роли и тъкмо поради това свое духовно състояние на богопреданост тя вършеше Божието дело и ставаше Божие оръдие.

Подобно на светител Серафим Матушка във всичко търсеше не своята, а Божията воля. Изпросваше я със сърдечна и смирена молитва. Когато свт. Серафим търсел Божията воля, той се молел на Божията Майка със сълзи. Така и Матушка я търсеше с гореща и смирена молитва и я приемаше с дълбока покорност.

Подобно на светител Серафим тя имаше дълбок молитвен дух, имаше постоянна молитвена устременост към Бога. Тя не изявяваше това с особени външни прояви, но то можеше да се усети от всеки духовно чувствителен човек. Матушка постоянно се молеше с вътрешна, съкровена молитва. Тя често ни напомняше отеческото наставление на светител Серафим да не съзволяваме на бесовете, т.е. да отхвърляме още в първия миг бесовските внушения, чрез които врагът на спасението разпалва нашите страсти. Няма съмнение, че тя беше постигнала това в личния си духовен живот. Тя бе безстрастен човек, с ангелско сърце и ум.

Точно затова подобно на светител Серафим Матушка имаше много топло и любвеобвилно отношение към хората. Тя винаги се отнасяше с голяма сърдечност и съпричастност към техните болки и трудности и винаги горещо се молеше за нуждаещите се от помощ. Подобно на светител Серафим беше много милосърдна към хората и готова да им помогне. Матушка притежаваше гара на духовна разсъдителност и

светите и често принасяха голяма полза на обръщащите се към нея.

Подобно на светител Серафим Матушка се отнасяше с дълбоко благоговение към истините на светата православна вяра и бе готова с цената на всичко земно да ги пази безкомпромисно и да не отстъпва от тях. Тя правеше това много кротко, но същевременно и много твърдо.

Малцина знаят на какъв натиск бе подложена Матушка, за да приеме църковно-календарната реформа. Първо, от страна на бивши духовни чеда на светител Серафим, които по лични причини бяха приели смяната на богослужения календар, макар години наред да бяха споделяли мнението на светителя, че календарът е част от църковното предание и следователно промяната му е грях. Каква скръб преживя Матушка през онези години! Епископ Партений, който дълги години бе духовен син на светителя, сега наричаше своя дългогодишен изповедник архим. Пантелеймон и Матушка с най-оскърбителни думи. И въпреки това, когато беше болен, матушка Серафима се молеше за него.

Който е чел статията на архимандрит Методий за календарния въпрос, знае колко неуважително говори той в нея и за светител Серафим, и за матушка Серафима. Макар и години по-късно, след като Господ го смири с много скърби и болести, той разбра грешката си. Няколко дни преди кончината на архимандрит Серафим отец Методий гоиде в манастира, за да се прости с него. След това дълго говори с Матушка. Разказал и за един случай със светител Серафим, когато той бил поразен от силата на любовта му към ближния. В квартирата на ул. „Велико Търново“ той чакал светителя за изповед и неволно станал свидетел на негов разговор с монах, който бил извършил мно-

го тежък грях и дошъл при светителя, за да му каже, че е решил да хвърли расото. Светителят го умолявал да не прави това, казал му, че взема неговия грях върху себе си и заедно ще носят епитимията. Съпричастността му към падналия брат била толкова искрена и разтърсваща, че гала сили на брата да се покае и да продължи живота си като монах. Светителят не знаел за присъствието на отец Методий в приемната и разговарял с монаха свободно, но явно това не е било без Божий промисъл, защото отец Методий цял живот не могъл да забрави чутото. При тази последна негова среща с Матушка той споделил с нея, че се надява по молитвено застъпничество на светител Серафим да бъде простен и неговият грях. Архимандрит Серафим почина дни след това, на 26-ти януари 1993 г. Тридесет и седем гена след него, на 4-ти март, се престаби и архимандрит Методий. В навечерието на

Левкийският епископ Партений с игумения Серафима и послушница Йорданка в двора на манастира, 1950-те години

Православна Неделя, когато се отбелязва кончината на светител Серафим, се падна 40-тият ден от кончината на архимандрит Серафим и същевременно третия ден от кончината на отец Методий. Това сякаш даваше надежда, че по молитвите на светител Серафим грехът на архим. Методий ще бъде простен и той заедно със своя събрат ще получи милост от Господа. Дивни са Божиите тайни и неизследимо е Божието милосърдие! Матушка Серафима много се утешаваше заради покаяното обръщане на архимандрит Методий. Ето колко силна бе всеопрощаващата и любов в Господа, която и ние, нейните недостойни духовни чеда, неведнъж сме изпитвали върху себе си.

Матушка непоклонно устоя на натиска за приемане на новия календар, като подпомагаше в това и останалите духовни чеда на светителя. Архимандрит Серафим беше богословски подготвен, имаше

твърдо вътрешно убеждение в правотата на църковната ни позиция, ала неговата нежна, поетична гуша дълбоко страдаше при всеки случай на стълкновение с патриарх Кирил или с други архиереи. След всяка подобна среща той имаше нужда да разкаже, да се разтовари от тежките впечатления. И винаги правеше това пред Матушка. А тя, макар и с разбито здраве, имаше много силен дух и умение да утешава и ободрява. Тя поемаше нашите товари и с любов ги носеше заради Господа.

Когато църковните власти в България узнават, че игумения Серафима с поверения ѝ манастир няма да приеме календарната реформа, реагират със силно раздразнение. Реформата им е наредена от Москва чрез митрополит Никодим (Ротов), известен като агент на КГБ „Светослав“. Да се противопоставиш на такова начинание бе немислимо през онези времена. И ето че една игуменка се осмелява да каже: „Не!“ Дни след това в манастира пристигат двама български митрополити и направо заплашват: „Ще колим! Ще бесим!“ Въпреки това игумения Серафима остава твърда в решението си да бъде вярна на заветите на светител Серафим, вярна на Православието. След това, за първото празнуване на Рождество Христово по нов стил, на 25 декември 1968 г., в България пристига самият митрополит Никодим (Ротов). В църковните среди е известно, че той идва, за да увещава игумения Серафима да приеме реформата. Митрополитът влиза в манастирския параклис „Покров Богородичен“, където са се събрали игуменията и всички сестри. „Не бойте се! Приемайте, приемайте! Ние сме Тихоновска църква!“ – увещава ги той. Насреща му стои глуха стена – безмълвни, но пълни с решимост лица. Митрополитът не може да преглътне неуспеха си и на приема, даден му от патриарх Кирил, непредпазливо се хвали, че ако това се бе случило в Русия, щял за 24 часа да се справи с непослушната игуменка. Тези гуми стигат и до обителта. Въпреки неуспеха на първата си мисия, митрополит Никодим не се отказва от нови опити. При всяко посещение в България той вика при себе си игумения Серафима, уж от желание да по-

могне на манастира, а всъщност, ъезуитски да продължи върху ѝ своя натиск. „Владико, не е добре да се хвалите колко бързо щяхте да се справите с нас, ако бяхме в Русия – му казва накрая тя. – Това говори твърде лошо за положението при вас.“ Митрополитът изпада в раздразнение, но се сдържа. Тази негова среща с Матушка е последна.

Подобно на светител Серафим матушка Серафима имаше необикновена вяра в Божиата грижа за всички, които се навяват на Господа и пазят в чистота православната вероизповед. Тази дълбока, необикновена вяра ѝ даде сили и гръзновение подобно на него да понесе много клевети и хули, да понесе и кръста на духовната самота сред човеците – самота, която Матушка възпълваше с гореща молитва и непрестанна жажда за богообщение.

Неслучайно светител Серафим е казвал за нея още в годините преди тя да поеме монашеския кръст: „Олечка – это мое отображение, мой отблеск. (Олга е мое отражение, мой отблясък).“ Действително подобно на своя духовен отец игумения Серафима премина житейското море с необикновено достойство и саможертвеност, като до гроб остана вярна на заветите на светител Серафим.

По неговите и нейните свети молитви Господ Иисус Христос да спаси и помилва всички нас! Амин.

Игумения Серафима (Димитрова)

НЕЗАБРАВИМАТА ЕСЕН НА 1995 г.*

Вместо предговор

Днес сме се събрали, за да обърнем взор към светлата дуря от едно наистина незабравимо събитие – посещението на мироточивата Монреалска икона на Пресвета Богородица в България през есента на 1995 г. 20 години изтекоха оттогава. Немалко от нас са свидетели на това събитие. И всеки един има своите съкровени спомени за него. Но това, което ни обединява в тези спомени, е дълбокото усещане, че с идването на Мироточива икона в строящия се тогава катедрален храм Пресвета Богородица разпростря Небесния си покров над църковната ни общност, която само преди три години бе излязла на открито служение след нелек катакомбен период. Очаквах я занапред трудности и изпитания, но чрез Своята икона Божията Майка сякаш говореше на сърцата ни: „Не бойте се! Пазете вярата, следвайте заветите на вашите отци и майки и аз ще бъда ваша Застъпница!“

* В изложението са ползвани материали, публикувани в „Православно слово“ и в други издания, подготвени с участието на сестри от Покровската обител в Княжево, София.

Впрочем образът на мироточивата Монреалска икона съпътстваше малката ни Църква още в самото начало на нейното открито служение. В първия неин параклис на ул. „Гребен планина“, съоръжен през януари – февруари 1993 г., голямо копие на Монреалската Небесна Вратарница посрещаше още на входната врата всички влизащи. То бе най-обикновено копие от цветен ксерокс, което занесохме в параклиса през нощта срещу откриването му. Пред него винаги горяха пет или седем кандила и множество свеци, които богомолците поставяха с топли молитви пред Божията Майка. Същото това копие на иконата бе пренесено във временния параклис „Св. Иван Рилски“, издигнат през зимата на 1994 г. непосредствено до мястото, където щеше да почне градежът на катедралния ни храм. Поставено отгясно на входа, то продължаваше да посреща и изпраща богомолците. И ето че през есента на следващата 1995 г. се случи нещо по човешки невероятно: не копие, а самата Монреалска мироточива икона, придружавана от нейния пазител брат Йосиф Муньос, гойде в България и влезе под откритото небе на новостроящия се храм.

Княгиня Елена Сергеевна Голицина на 90-тия си рожден ден в Княжевския манастир

Никога не става без Божи-ята воля и промисъл. Но кои бяха в случая служителите на този промисъл? Надявам се, че няма да е безинтересно накратко да разкажа за това.

В края на 80-те години на отминалото столетие политико-икономическите промени в разпадащата се Съветски съюз дадоха тласък за подобни промени и в България. Тогава хора от Запад, които десетилетия наред бяха прекъснали връзката си с роднини и познати заг „Желязната завеса“, започнаха да им пишат писма и да ги търсят.

Така на 1 юни 1989 г. матушка игумения Серафима (Ливен) получи писмо от своята съученичка от руското училище в Кенси, недалеч от Париж – княгиня Елена Сергеевна Голицина. Тогава тя живееше в Канада и принадлежеше към паството на Руската Загранична Църква. В писмото, което цяло благоухаеше, Елена Сергеевна бе написала: „Изпращам ти памуче с мироточива икона на Иверската Божия Майка, която се намира в Монреал, когато не пътува по енориите. Тя е наше велико утешение и радост. Принадлежи на един православен иконописец от испански произход, който ти изпраща и сложениите в писмото иконки. Мисля, че това ще те зарадва. Той се нарича Йосиф. Помолѝ се за него, тъй като животът му е особено труден. Йосиф се е учил на иконопис тук (в Канада) у Шелехов¹, когото ти вероятно си познавала...“

Завърза се кореспонденцията и през следващата 1990 г., в отговор на Матушкино писмо, Елена Сергеевна написа: „Брат Йосиф много се надява, че ще дойде в България, за да посети теб и вашия манастир, а също-

мо така за да се запознае с работите на Шелехов.“

Желаното посещение се осъществи едва след пет години. През 1995 г., след като посетил на Атон своя духовен старец, прозорливия игумен Климент от Рождественския скит, брат Йосиф пристигнал в София и вечерта на 5 февруари (нов стил) дойде в манастира ни. Игването му бе радостна изненада за нас. Започна непринудена беседа² – брат Йосиф разказа за иконата, за пътуванията си по енориите на Заграничната Църква, за все по-материалистично настроеността и бездуховен живот на Запад, за проблемите, с които ежедневно се сблъсква в служението си там. Говореше на френски и за щастие успяхме да запишем част от разказа му, който впоследствие бе публикуван в „Православно слово“ и в неговото ни печатно издание, посветено на иконата.

След един ден брат Йосиф отново посети манастира и дълго разговаря с Матушка. Тогава тя му разказа за трудностите, които търпи страдащото Православие в България, за безверието, обхванало хората през дългогодишния атеистичен режим, за усилията, които полага църковната общност да спомогне за възраждането на изконната, неповредена от модернизма православна вяра. Тя споделила и горещата си надежда, че едно посещение на Мироточивата икона в България може да донесе много за събуждане на вярата у хората. С присъщата си отзивчивост брат Йосиф обеща да направи всичко възможно да донесе иконата в България, но отбелязал, че за това е необходимо благословението на първоиерарха на Руската Загранична Църква, митрополит Виталий.

А в онези години сигурността в нашата страна бе сериозно компрометирана. Често се чуваха вести за нагли грабежи, отвлечения, убийства и престрелки между нароците се в България силови групировки. Това бе отразявано в чуждестранните средства за масово осведомяване. При това положение митрополит Виталий основателно е изразил съмнение, че е възможно да се осигури

1. Николай Шелехов – руски иконописец, живял в България от 1925 до 1961 г., починал в Канада на 28.11.1981 г.

2. Част от тази беседа е публикувана в манастирското издание „Чудотворната мироточива икона на Божията Майка Иверска Монреалска“, София, 1995 г.

безопасното пребиваване на светинята у нас. Тогава към застъпничеството на брат Йосиф се добавили и горещите молби на монахиня Екатерина, родна сестра на покойната матушка Серафима, която се подвизавала в Новодивеевския манастир на Заграничната Църква. Тя няколкократно посетила митрополита и накрая буквално на колене го умолявала да не лишава вярващите в България от милостта да се помолят на Света Богородица пред Нейната мироточива икона. Първоиерархът склонил и дал благословението си. Така на 19 май получихме от монахиня Екатерина радостното известие, че митрополит Виталий е дал съгласието си и иконата ще дойде в България. След няколко промени относно времето на посещението бе уточнено, че брат Йосиф ще присигне с иконата у нас през октомври, около храмовия празник на манастира ни „Покров Богородичен“.

Подготовката

Останалите няколко месеца преминаха в усилена подготовка. Трябваше да се обмисли всичко, да се направи цялостен план за достойно посрещане на светинята в България. Това обхващаше няколко насоки.

Тъй като катедралният храм бе определен за главно място на поклонение пред иконата, необходимо бе строителните дейности в него да се доведат до подходяща за събитието фаза. Работата, която не бе спирала и през зимата, продължи с още по-ускорени темпове. На 24 май доброволците строители отляха основната бетонна плоча на kota +0,00 и веднага почнаха изграждането на тухлените стени, кофрирането и армирането на колоните – 58 на брой, високи почти четири метра. Наливането им с бетон стана на 25 юли, а след няколко дена започнаха кофражните и армировъчни работи за втората плоча на kota +4,20 м,

която всъщност е подът на галериите. С Божия помощ тя бе отлята на 4 септември. След това бе издигната олтарната абсида и на 16 септември, в навечерието на празника на Богородичната икона „Неузгаряща къпина“, бе отлят бетонът на олтарния свод, чийто връх достига kota +7,50м. На него строителите доброволци поставиха дървения кръст, който само за година – от Успение Богородично 1994 г. – се издигна 10 м. над основния камък, в чиято основа бе забит при започването на строежа. Накрая, десетина дни преди идването на иконата, бе отлята по-голямата част от входното стълбище на храма, а разчистената площадка пред него – застлана със светлосив трошляк от карьерата край с. Балша. Така пътят за иконата бе приготвен, а неизмазаният олтарен свод щеше да ѝ предложи скромна, но от сърце издигнат поглон.

Ала строителната работа бе само част от подготовката. Същевременно се обмисляше организацията на поклонението, определяха се доброволците, които щяха да участват в осъществяването ѝ. Търсеха се компетентни и гееспособни лица, които да осигурят денонощна охрана на светинята. Предвиждаха се дори лекарски дежурства в случай на нужда от медицинска помощ за някого от поклонниците.

В манастира за брат Йосиф бе приготвена отделно разположена кулия, а също и стая за г-жа Елена Сергеевна, която щеше да придружава иконата в България в качеството си председател на „Общество – Дом на Иконата“, подпомагащо нейния саможертвен и беден пазител.

За радостното събитие бе подготвено и печатно издание, включващо историята на Монреалската мироточива икона, беседа с брат Йосиф, акатист към Иверската икона и други душеполезни материали. Бяха отпечатани и множество изображения на иконата. Целта на всичко това

бе да съдейства за духовното осмисляне на събитието в сърцата на хората, дошли да се поклонят на Божията Майка в лицето на Нейния мироточив чудотворен образ.

И накрая манастирските сестри бяха подготвили и две дъски, върху които трябваше да изографисат две копия на светата икона – едното за катедралния храм, другото за манастира – копия, пред които и днес вярващите отправят молитвите си към пречистата Божия Майка.

Посещението на иконата в България

Иверската Монреалска мироточива икона на Пресвета Богородица пристигна в България на 10 октомври. Донесе я пазителят ѝ, православния чилиец Йосиф Муньос, придружаван от княгиня Елена Голицина. Въпреки лошите прогнози за времето, небето изтъка покров от синева и слънце, есента постла пътя ѝ до олтарния свод на храма с багренница от цветя. Мир и тиха радост обгърна цялата околност на новостроящия се храм. Божията Майка, Майката на всяко християнско сърце, беше тук... Сладкозвучно запяха камбани. Тържествено литийно шествие с хоругви и песнопения посрещна светицата пред храма. Предстоятелят на Българската Православна Старостилна Църква, Триадицкият епископ Фотий я пое и благоговейно осени с нея събралия се богомолен народ. След това архиерейт заедно с шестима свещеници и двама дякони отслужи пред иконата акатиста, съставен в чест на Иверската Богородична икона. „Радуйся,

благая Вратарнице, двери райския вернымъ отверзающая“ (Рагвай се блага Вратарнице, която отваряш на верните райските двери), пееше хорът, пееха стари и млади. Наг коленичилите в молитва богомолци се разнасяше на вълни благоуханието на изтичащото миро – майчиното благословение на Небесната Царица за православния народ.

Цяла седмица не стихваха пред светата икона хвалебните слова на акатиста, четен от свещениците на Българската Православна Старостилна Църква. Всеки ден в параклиса „Св. Иван Рилски“ се отслужваха света литургия и останалите последования от денющния богослужбен кръг, а пред светата икона – акатист и молебен канон към Пресвета Богородица. Особено тържествено бе всенощното бдение срещу 12 октомври, когато бе отслужена специално съставената служба „Хваление на Пресвета Богородица в чест на икването на Нейната чудотворна Иверска Монреалска икона в многотрагдалната наша българска земя“. „Днес новая весна благоухаетъ: икона бо Твоя, Всеблагодатная, яко кринъ неувядаемый, многотрагальную землю Болгарскую украшаетъ“ (Днес благоухае нова пролет защото, Всеблагодатна, Твоята икона като неувяхваща лилия украсява многотрагдалната българска земя), пееше хорът. „Радуйся, замле Болгарская, радуйтеся людие вси, зде есть Царица наша Богородица, в църкве предстоящи...“ (Рагвай се, българска земя, радвайте се всички люде, тук е нашата Царица Богородица, Която присъства в църквата) . По пречистия лик на иконата просветваха бисери неръкомворно миро и правеха Нейното присъствие видимо и

осезаемо за нас, грешните и недостойните.

Светата литургия на 12 октомври (н. ст.) бе отслужена от епископ Фотий и свещенството на Българската Православна Старостилна Църква при огромно стечение на богомолци. Около 200 души се причастиха със светите Христови Тайни в този светъл, иначе делничен ден, който всяка година се отбелязва с посветената на това незабравимо събитие служба „Възхвала на Пресвета Богородица...“ С богослужения бе честван и празникът Покров Богородичен на 14 октомври (н. ст.), както и неделният ден 15 октомври (н. ст.).

От 11 до 16 октомври в новостроящия се храм, под празнично-синия небесен покров, от зазоряване до среднощ не секваше потокът от хора, дошли да се поклонят на чудотворния образ. Въпреки че средствата за масово осведомяване отразиха събитието твърде пестеливо, хиляди хора се стекоха тук по зова на сърцата си. Немногочисленото паство на Българската Православна Старостилна Църква изведнъж се оказа домакин на грандиозно православно поклонение, каквото родината ни не помнеше поне от половин век насам. Водачите без подкана спираха препълнените тролейбуси пред новостроящия се храм. Автобуси изсипваха поклонници от цялата страна и от съседната Република Македония. Учителки водеха своите класове и групи от детските градини, болни с патерици и в колички следваха зова на надеждата... Стичаха се всички тези хора, някои чули-недочули за какво точно става дума, повечето само със смътни представи за Православие, Църква, икона. Старци и селски жени, палили цял живот в таен ъгъл домашното кандило, заставаха редом с младежи и деца, които

не знаеха дори да се прекръстят. Въпреки добрата организация и генощните усилия на обслужващите доброволци, само благословието на Пречистата Небесна Царица можеше да въдвори ред и благочиние сред прииждащия народ.

И чудото стана. По 5-6 часа стояха в опашката млади и стари, отрупани с житейски грижи родители и деца в най-палава възраст – нямаше ропот, капризи, нетърпение дори. Нима това бяха хората, които всеки ден срещаме по улиците? Къде изчезна постоянната забързаност? Как заглъхна всекидневната напрегнатост? Какво заглади обичайната вече грубост в отношенията? Прииждаха шумни и засуетени, заставаха на опашката – и след десетина минути вече бяха други. Една обща надежда неочаквано ги побратимяваше, едно общо упование, че са намерили пътя, че ще стигнат, че ще бъдат чути. Опашката, която се проточваше почти до колелото на тролейбус №2, се бе превърнала в някакво шествие – търпеливо и кротко шествие към Живоносния източник, за който жадува всяко Божие създание... И при цялото това стичане на народ организираният на територията на храма медицински пункт цялата седмица остана празен – макар да имаше толкова възрастни, недъгави и хронично болни, на никого не прилоша. Никакъв инцидент, обичайно съпровождащ такова голямо струпване на хора, не се случи.

Майките с малки деца и старците, инвалидите и тежко болните се ползваха с предимство и никой не възропта. Но имаше хора, които сами се отказваха от предимството си, като искаха с търпение и молитвено очакване да стигнат до светинята и да ѝ се поклонят.

Вечер, когато опашката намаляваше, хората, ангажирани с организацията, сваляха отличителните си знаци и се нареждаха между поклонниците, за да почакаат час-два и сами да станат съпричастни на този скромен молитвен труд на вярата и надеждата. Защото всъщност нямаше опашка и умора. Имаше души, в които плахо се раждаха кълнове от неотстъпната молитва на хананейката, от непринуденото покаяние на митаря, от двете лепти на вдовицата. Тъй, стъпка по стъпка, хиляди българи извървяваха своя път до чудотворната икона – с търпение и упование на деца, намерили Небесната си Майка. Под незримите лъчи на благодатта, бликаща от Пречистия Лик на Светата Приснодева, човешките души сякаш се разтваряха, усещаха уханието на Небесното си Отечество и отправяха погледа си към него. Вярата на гедите, унизявана, тъпкана и задушавана, възкръсваше от най-тайните сърдечни дълбини... Онова съкровено и неизпитано чувство, което всеки преживяваше в този кратък единствен миг, не може да се изрече с думи.

Близо 60 хиляди българи се поклониха през тая Светла седмица пред чудотворната Иверска Монреалска икона и бяха помазани с благовонното миро, обилно изтичащо от нея през цялото това време. Пазителят на иконата, брат Йосиф Мунъос, с възненение сподели, че от 13 години насам тя никъде не е източвала толкова много миро. „Света Богородица обича България!“, възкликна радостно той. В хиляди български домове влезе пречистият образ на Иверската Божия Майка, кърпички и памучета, облагоухани с Нейната милост.

Късно вечер брат Йосиф идваше с иконата в Княжевския манастир. В параклиса „Покров Богородичен“ тя бе очаквана с трепет от сестрите. Веднага се отслужваше акатист, после брат Йосиф отнасяше иконата в Болничния корпус, където бе неговата килия. В близост до нея друга стая бе пригодена за временна иконописна, в която сестри цяла нощ се трудеха над изографисването на споменатите копия. На тях брат Йосиф предаваше Мироточивата икона и се оттегляше за нощна почивка. Но очевидно сънят бягаше от очите му. От време на време той пак идваше при работещите сестри и гледаше как върви работата. Пред Елена Сергеевна той бе споделил, че е трогнат от ставащото в иконописната: наред с рисуващата сестра там често намирал коленопреклонно молящи се пред иконата монахини³.

Брат Йосиф за посещението си у нас

През дните на своя престой в България брат Йосиф неведнъж беседваше с матушка игуменния Серафима, говореше с расофорната монахиня Магдалина по иконописни въпроси, разглеждаше иконите на Шелехов. Често отиваше с кола до катедралния храм и с радост гледаше потока от хора, които бавно и молитвено шестваха към светата икона. Понякога се приближаваше до тях, сякаш с още по-голяма сила искаше да усети трепетното чувство, с което те очакваха

3. „Монреальская мироточивая икона и братъ Йосифъ“, Москва, 2003, с. 441.

срещата си с Нея. Като човек с чиста и отзивчива душа, той като че ли виждаше само доброто и чистото около себе си. Това ясно пролича и в думите, които каза за посещението си в България на беседата с вярващи от общността ни, състояла се на 15 октомври:

„— ... В историята на тази икона – каза той – няма случай на такова голямо поклонение. Тя никъде не е получавала толкова благоговение и любов. За мен е истинска чест, че съм я донесъл при вас... Видях толкова хора да се покланят на чудотворния образ с невероятно уважение и любов, дори със затворени очи. Никой не се взира с любопитство в иконата – целуват я и дават път на следващите. А на Запад всичко трябва да се доказва, да се правят анализи, да се следи как мирото тече – там всички се взират, наблюдават.

— ... Мирото изтича сега, за да подготви православния народ за възкресение, да насити с благоуханието си изстрадащото Православие. Като гледах огромното множество хора, стоящи на опашка пред новостроящия се ваш храм, си помислих, че ... виждам възкресението на човешки души пред мироточивата икона.

— ... Мисля, че източноправославният свят е дал много примери на търпение, на страдание, на сила, с която изживява трудностите си всеки ден. Според мен възраждането на чистото отеческо Православие трябва да стане тъкмо в православните страни – сега, когато целият свят е тъй невярващ и материалистичен...

— ... Светата Дева се яви в нашата Църква чрез чудотворния Си мироточив

образ. Погледнете каква голяма общност сме ние сега около тази икона! Забръщам се в своята страна с голяма радост. За пръв път съм с иконата в православна страна и като гледам целия този народ с какво почитание и обич ѝ се покланя, се чувствам горд, че и аз съм православен.

— Тръгвайки си от тук, аз наистина ще нося България в сърцето си и всеки ден ще се моля за вашата чудна страна. Никога няма да забравя съзидите, които тъй искрено бликаха от очите на хората, покланящи се пред иконата. Божията Майка дойде толкова отдалече, за да освети вашия новостроящ се храм, посветен на Нея... Надявам се, че тя ще бъде тук и в тържествения ден на неговото освещаване. Можете да бъдете сигурни, че винаги, при всяка възможност, ще идвам при вас.“

За чудесата на Монреалската мироточива икона

По време на посещението на Мироточивата икона в България станаха немало чудеса. Свидетелства за тях бяха събрани и предадени във „Фонд в памет на брат Йосиф“, както след мъченическата му кончина бе преименувано Обществото „Дом на Иконата“. Тези чудеса бяха отразени в книгата „Монреалската мироточива икона и братъ Йосифъ“, подготвена и отпечатана през 2003 г. с грижите на княгиня Елена Сергеевна Голицина⁴. Поради ограниченото време тук няма се спираме на тях, а ще се опитаме да насочим вниманието към по-важното, като си послужим с думи на самия брат Йосиф.

4. Пак там, сс. 353 – 360.

„... Видял съм много чудеса, станали край мироточивата Иверска икона на Божията Майка. За мен обаче най-голямото чудо е духовното. Когато има духовен плод – това е истинското чудо, особено в днешния болен свят. Това е най-важното, защото когато душата е болна и тялото се разболява. А когато тялото е болно, здравата гуша го подкрепя. Виждал съм много изцеления на тялото. Но най-дивното чудо е тогава, когато става възвръщане към вярата, когато душата се очиства, за да служи на Бога.“

„... Забелязал съм, че там, където иконата пребивава, се разгаря с нова сила любовта към Божията Майка, врагове се помиряват, възражда се заглушеното покаяно чувство и хората, освободили се сякаш от господството на стария греховен човек, с усърдие се устремяват към Бога. Винаги при посещенията на иконата много богомолци – и стари, и млади – бързат да се изповядат и причастят. Пресвета-та Дева помага на всички да почувстват по-ясно своята греховност пред

Нейния Син Иисус Христос. Даже невярващи и най-големи скептици свидетелстват, че при срещата си с мироточивата икона на Пресвета Богородица внезапно са изпитали необходимост от покаяние и са прекланияли колене пред Нея със сълзи на очи. И макар най-често великото чудо на вътрешното освобождение от греха да се извършва тихо, в сърдечната „святая светих“, много хора са ми разказвали как чрез мироточивия образ са се освободили от гнетяща ги страст, получили са духовно просветление, умиротворение и яснота.

Разбира се, има и такива, които идват като на зрелище и любопитно разглеждат как изтича мирото. Те не получават духовна полза от иконата. Но понякога и случайно попаднали пред нея хора преживяват

истински вътрешен прелом и приемат Православието. ... Веднъж ме запитаха защо иконите имат толкова голямо значение днес. Отговорих: защото сега има толкова много порнография. Искате или не искате – тя е пред вас, тя е навсякъде около вас, дори и да не я гледате. А за иконата св. Йоан Дамаскин казва, че е пост за очите. Както, когато гледаме телевизия, отровата влиза в нас през очите, така когато гледаме икони, през очите ни прониква предпазващо от отровата лекарство.“

Ала чрез посещението на мироточивата икона Пресвета Богородица направи и едно видимо за всички ни чудо, от което години наред се ползваме. За него не можем да не споменем. Тя помогна да бъде довършен катедралният храм. Непосредствено преди идването на Нейната икона бяха изчерпани събраните за градежа средства и назряваше реалната необходимост той да бъде замразен. Но чрез иконата Си Божията Майка благослови строежа, даде ни да почувстваме, че няма да ни остави, че ще ни помогне

той да бъде довършен за Нейна слава и за спасение на човешки души. И наистина, със средствата, събрани при посещението на иконата, бяха заплатени всички оставащи бетонови работи: последната плоча на кота 7,80 м., излята на 27.08.1996 г., покривните корнизи на четирите фасади, големият свод над основната част на храма, достигащ кота +12,50 м., бетоните по камбанарията, излети през 1997 г. Така, като укрепил изнемогналите ни духовни и физически сили и наново ни изпълни с упование, Божията Майка въпреки всички външни и вътрешни трудности помогна катедралният храм, посветен на Нея, да бъде довършен за Божия прослава и за спасение на човешки души.

Споменът за мироточива икона и брат Йосиф.

Неговият завет към нас

В полунощ на 16 срещу 17 октомври чудотворната Иверска Монреалска икона на Пресвета Богородица напусна новостроящия се храм „Успение Богородично“ сред шпалир от паднали ничком вярващи. На другия ден, след поклонение в Княжевския девически манастир, тя отпътува към летището. От обителта го пътя я придружи тържествено литийно шествие начело с епископ Фотий, духовенството на Българската Старостилна Църква, монаси, монахините от Покровската обител и множество православен народ.

Иконата си замина от нас заедно с брат Йосиф. Останаха двете нейни копия, осветени от мирото, от допира със светинята. Всеки ден те ни напомнят за нея. Ала в трудностите на живота постоянно откриваме, че споменът за мироточивата икона и за брат Йосиф, неотделимо свързан с нея, завинаги е намерил място в сърцата ни, винаги остава там като светлина, будеща ни в мрака на нашата греховност. Никога няма да забравим срещата си с истинското духовно чудо – иконата и нейният пазител-мъченик.

Брат Йосиф бе пример за служение на Бога, на Божията Майка, на Църквата, на ближния. Неговата любов към Бога и хората, крайната му саможертвеност и милосърдие го удостоиха с гара да стане слуга на Божията Майка, пазител на Нейната икона, носител на чудото сред хора, живеещи в отчужден от Бога свят.

След заминаването на иконата писмовната връзка между него и матушка игумения

Серафима продължи. През август 1997 г. брат Йосиф ѝ изпрати пакетче с мироточива икона на преп. Серафим Саровски. В писмото, придружаващо пратката, Елена Сергеевна пишеше: „Ползвам се от случая сърдечно да те поздравя с деня на твоя небесен покровител от името на брат Йосиф... Той много те е обикнал, почита те и те споменава при всяка наша среща. Жалко, че тази година няма да се състои освещаването на вашия

катедрален храм, защото той има нужда да се срещне и посветва с теб. Неговото здраве постепенно се влошава, преумората му след всяко пътуване се увеличава и той започна вече сам да признава това. Но каквото и да стане, той възнамерява да дойде за освещаването на храма ви и предварително се радва за това...“

Ала само три месеца по-късно брат Йосиф се удостои с мъченическа смърт. Вярваме, че в Небесните обители той ходатайства пред Божията Майка за укрепване на нашата Църква, за запазване на манастира ни и на този посветен на

Пречистата храм.

„Кое е духовното средство, чрез което да запазим в сърцата си празника на благодатното посещение на мироточивата икона у нас?“ – Такъв въпрос бе зададен на брат Йосиф по време на общата беседа с вярващите през октомври 1995 г. Той отговори кратко и еднозначно: „Средството е просто – да бъдем верни на нашата православна вяра, на светата Православна Църква и на духовния си пастир.“

Нека със смирение съхраним в сърцата си този духовен завет.

Игумения Серафима (Димитрова)

Триадицкий епископ Фотий

ПРАВОСЛАВИЕТО — ЖИВОТ В ХРИСТОС*

По гумите на един православен богослов, възлюбени, когато говорим за Православието, не бива да повтаряме грешката на Пилат, който пита: „Що е истина?“ Правилният въпрос е: Кой е истината? Истината не е идея или теория, а личност – всесвятата личност на Въплътения Бог-Слово, нашият Господ Исус Христос. Православието е личността на Богочовека и пълнотата на това, което Той ни разкри за Бога и за човека.

От наше гледище, като възприемащи Православието, можем да кажем: Православието е пълнота на Христовата истина и живот според нея, пълнота на живота в Христос.

Като живот в Христос Православието е любов към истината, разпъвана на кръст, но не умираща и тържествувача.

Като живот в Христос Православието е не просто убеденост, не психологическо състояние, а дълбоко, същинско, истинско живеене в и чрез истините на вярата и в този смисъл чрез благодатта Христова живеене в самия Христос.

Като живот в Христос Православието е кръстовъзкресен път към Голгота и възкресението.

Като живот в Христос Православието е път и победа, в която се станяват болката от всички наши рани, от всички наши поражения.

Като живот в Христос, като всеобхватно целомъдрен живот в Христос Православието се отлива в свидетелството на истинното богословие. Не случайно свт. Серафим, Софийски чудотворец, чиято памет празнуваме днес, подчертава, че без

целомъдрие не бива да се богословствува и че богословието е право пропорционално на целомъдрието.

Ако сме православни, ние ще гладуваме и жадуваме за Христовата истина, за да бъдем живи чрез нея. Ако сме православни, ще се молим искрено за тия, които ни критикуват, за нашите критици, които носят същото име – православни, а ни обсипват с обиди, обливат ни с омраза, неприязън, явни или пък скрити зад привидно обективна критика. Но ако тези критици кажат нещо вярно, то тогава ние следва да имаме смелостта смирено да приемем критиката им.

Ако сме православни, ще обичаме тия, които ни мразят и ще благославяме тия, които ни проклинат.

Ако сме православни, Православието няма да бъде за нас набор от идеи, набор от религиозни навици, няма да бъде свод с норми, напоени с новозаветно законничество, то няма да бъде за нас набор от религиозно-естетически преживявания, няма да бъде богословстване, което говори за това, което не го живеем, а ще бъде път към обновяване, към преобразяване, действително преобразяване на нашата природа, ще бъде път към живот в Христос.

Ако сме православни, Православието ще бъде за нас радост сред всички скърби, хули, подигравки, лъжи, подлост, предателства, ще бъде за нас радост и живот, несвършващ живот във въплътената ипостасна Истина, нашия Господ Бог и Спасител Исус Христос, на Когото заедно с Неговия безначален Отец и пресвят, благ и животворящ Дух подобава всяка слава, чест и поклонение сега и всякога, и в безкрайността на бъдещия век. Амин!

* Слово, произнесено в Неделя първа на Великия пост, 1 март (16 февруари ст. ст.) 2015 г., в катедралния храм „Успение Богородично“.

Триадицкий епископ Фотий

СЛОВО ЗА ВЕЛИКИ ВТОРНИК И БЛАГОВЕЩЕНИЕ

Днес, възлюбени, Църквата благовести: „Като ти откри предвечен съвет (воля, замисъл), Гавриил застана пред Тебе, Девојко, да те ти целование и рече: «Радвай се земя незасята, радвай се, неизгаряща къпино, радвай се необозрима глъбина...»“

И отново днес Църквата възглася: „Като от завист свиказа ужасно беззаконен съвет срещу Тебе, Спасителю, свещениците и книжниците подтикнаха Юда към предателство...“

В един и същи ден ние чуваме как свети-ят Архангел разкрива пред девицата Мариам предвечния съвет тоест Божията воля (намерение, замисъл) за спасението на човешкия род, а юдейските свещеници и книжници се събират на пъклен съвет срещу Сина на Пречистата Дева, срещу Кроткия и Смирения по сърце.

В днешния ден се срещат радост от благата вест на небожителя, неизразим благоговеен трепет пред себепонизяването на Богочовека и потрес пред бездната на човешкото падение.

Но да се опитаме да поясним – за какви чувства става дума.

Естествено не за радост като обичайно душевно възлание от нещо хубаво, драго, желано. А за духовна радост, за радост в Господа, за онази радост, към която ни зове Апостолът: *Радвайте се винаги в Господа, и пак ще кажа: радвайте се* (Филип. 4:4). Тази радост не е душевна, а духовна, тя е предвкусване на вечността. Неслучайно свети Исаак Сириец казва: „Радостта в Бога е по-силна от тукашния живот...“

Дните на Великата седмица са дни на не траурно мълчание, а на благоговејно преклонение, не са дни на ритуална скръб в

очакване на радост. Те не са дни на печал в обичайното психологическо измерение на това чувство. Иначе Църквата не би ни призовала във Велики понеделник: „Този ден светло носи начатъка на Господните страдания. Дойдете... да [го] посрещнем с песни...“ Наистина Великата седмица ни разкрива крайното, непоносимо дори за земята и слънцето себепонизяване на Богочовека Христос, но го разкрива в неразривна връзка с Неговата божествена сила и слава. Господ Иисус Христос е Победител не след страданията Си, а именно в тях. Самата Му кръстна смърт е победа над смъртта и извор на вечен живот за нас. Дори канонът на повечерието срещу света и велика събота, наричан обикновено „плач на Пресвета Богородица...“, завършва с диалог между Спасителя и Неговата скърбяща Майка, в който четем: „Покланям се пред богатството на милостта Ти, Владико. Ти претърпя смърт, за да спасиш създаването Си, рече Пречистата, но с възкресението Си, Спасителю мой, помилвай всички ни.“

Благовестената от архангел Гавриил радост и бликащата от нея светла надежда в тия велики дни по чуден начин са обгърнати от покаяно съкрушение, от благоговејно преклонение, като остават стаени във вярата, че заради нас човеците и заради нашето спасение драговољно страда и умира като Човек възплътеният Бог. В тази жива вяра се стапя и ужасът пред бездната на злото, което е обливало, облива и ще облива човешкия свят. С тази жива вяра Църквата ни зове в едно от песнопенията за днешния велик и свят ден: „Спасителю, прости нас, които без мяра съгрешаваме и по молитвите на Твоята Пречиста Майка удостой ни, Едничък Многомилостиви, неосъдително да се поклоним на свящото Ти възкресение.“ Амин!

* Слово, прочитано на Велики вторник, 7 април (25 март ст. ст.) 2015 г., в катедралния храм „Успение Богородично“.

Триадицкий епископ Фотий

„ДАЙ КРЪВ, ЗА ДА ПОЛУЧИШ ДУХ“

Почитаме ли ние Христовия Кръст с вяра и благоговение, приобщаваме ли се към силата му, напомним ли ни той живо и дълбоко за сърцевината на нашата вяра? Не се ли отнасяме към него с привична, повърхностна почит?

Живеем във време, възлюбени, когато религията на комфорта, съзвучна с масовата воля за удоволствие, гони Христовия Кръст, стреми се да го превърне в обикновен знак, в нещо съвсем условно; опошлява, разкривява Христовата вяра. Да, наистина, религията на комфорта, религията на удобството, разпуснатостта тук и сега не е съвместима с Христовия Кръст. А нашата вяра, Христовата вяра прорязва мрака на езическия свят със светлината на Кръста, със силата на Кръста, с девиза „дай кръв, за да получиш Дух“.

Дай кръв, за да получиш Дух, та Христовата вяра да стане твой живот, да стане сърце на сърцето ти, гуша на гушата ти.

Дай кръв, за да приемеш Дух, като вложиш в сърцето си гумите на св. Исаак Сириец: „всяка добродетел е кръст“.

Дай кръв, за да приемеш Дух, като разпъваш себе си в молитвата, като разпъваш греховните мисли и страстите, сраснали се с човешката природа, за да стане молитвата ти блага мисъл за Бога.

Дай кръв, за да приемеш Дух, като разпъваш ума и тялото си. Умът се разпъва, когато гоним от него нечистите мисли; тялото се разпъва, когато с Божия помощ се стремим да изкореним загнездените в него страсти.

Впрочем не звучат ли тия гуми сурово, странно, трудно съотносимо с нашия живот, с нашите разбирания за Христовата вяра, с вярата, която ние имаме и от която толкова често отстъпваме в мислите си, в

чувствата си, в делата си? Ще кажем: да, ние живеем в свят, в който волята за удоволствие прониква навсякъде, прониква в умовете, в сърцата ни. Това е светоусещането на огромното мнозинство човеци днес – така мислят, така чувстват, така възприемат, така оценяват дори и вярата. Правят го невинаги съзнателно, но ако честно погледнат към себе си, лесно ще видят, че и те се носят по общото течение – наголу, според разбиранията, нагласите и ценностите, господстващи в нашето съвремие.

Не, Христовият Кръст не е тежък. Христовият Кръст не изисква от нас нещо сурово и мрачно. Той може да ни се стори такъв, животът в Христос може да ни се стори такъв, добродетелите, които са кръст, могат да ни се сторят тежки и скучни, ако гледаме към тях през призмата на волята за удоволствие, на стремежа към колкото е възможно по-лек и приятен, и по възможност охолоен живот тук и сега, сред отлитащите мигове на времето.

Наистина, гледаме ние Христовия кръст; той е пред очите ни, но виждаме ли го? Да, ние го носим на гърдите си, но не бягаме ли от него? Не го ли обезсилваме с живота си, подчинен, макар и половинчато, на волята за удоволствие? И отново, без силата на Христовия Кръст, без истинското поклонение пред Христовия Кръст, което е състояние на гушата, а не толкова движение на тялото, ние не можем да дойдем в себе си, да се осъзнаем същински като Христови следовници, като Христови чеда, изкупени с драгоценната кръв на Спасителя.

Да ни просвети Христос Бог, та да стане за нас Кръстът сила Божия за наше спасение и за слава на разпънатия и възкръснал Богочовек, нашия Господ Бог и Спасител Иисус Христос, на Когото заедно с Неговия безначален Отец и светия, благ, животворящ и осветяващ Дух подобава всяка слава, чест и поклонение сега и всякога, и във вечни векове. Амин!

Слово, произнесено на празника Въздвижение на Честния Кръст Господен, 27 септември (14 септември ст. ст.) 2015 г., в катедралния храм „Успение Богородично“.

ПАСХАЛНО СЛОВО

„Ти слезе при мене дори в ада, прокара за всички път към възкресението, и пак възлезе, като ме взе на раменете Си и ме заведе при Отца“

(Октоих, глас четвърти, кръстовъзкресен канон, песен осма, втори тропар)

Възлюбени във възкръсналия наш Спасител братя и сестри,
чеда на Светата Православна Църква!

Богатство от истина, дълбина от смисъл, уханье на непобедим живот таят в себе си тия църковно-песенни слова.

Богочовекът Христос слезе в ада, за да изведе оттам неговите пленници – поразения от греха и смъртта човешки род, слезе и в ада на моята и твоята гуша, за да я избави от него. Той слезе в ада, та чрез смъртта Си да проправи път за твоео възкресение, за моео възкресение, за възкресението на всички човеци. Умря, за да срази нашата смърт, възкръсна, за да направи Своето възкресение наше възкресение – на всички човеци. „Възкресението Христово е и наше възкресение, на лежащите долу“ – казва свети Симеон Нови Богослов. Да, Христовото Възкресение е възкресение на човека с гуша и тяло, а това означава влизане на човека във вечния живот.

Възкресението не идва след смъртта, а чрез смъртта. Чрез смъртта Си, чрез единствената в историята на човечеството живоносна смърт Христос Бог победи смъртта, съкруши дявола със собственото му оръжие, а чрез възкресението Си гарява на човека вечен живот. Дарява го така, както ни гарява и временния живот. Човекът не избира раждането си, а само начина на живот след него; той също така не избира

възкресението си, а само начина на възкресения живот във вечността. Пред човека е открит проправения от Спасителя път към възкресението. По този път човекът получава възможност да влезе в общение с Бога и да намери истинския живот. Възкръсналият и Възкресителят ни зове да го последваме по този път, готов е да ни вземе върху раменете Си, за да ни заведе при Своя Отец и при нашия Отец. Всемогъщият с любов и кротост призовава Своето създание свободно да избере начина на възкресения си живот в безкрайността на бъдещия век. Въплътеният Син Божий ни приканва да поверим сами себе си, един груг и целия си живот на Него, Умрелия и Възкръсналия, Победителя на смъртта и Възкресителя. Приканва ни свободно да изберем послушанието към Него като път към истинската свобода, като път към смъртта заедно с Него и чрез нея – към възкресението и живота в Него, защото Той Самият е Пътят и Животът (срв. Иоан. 14:6). А Той цял е в Своите заповеди, по думите на свети Марк Подвижник. Те са заповеди и на Бог Отец и са живот вечен (срв. Иоан. 12:50). Пазенето на Христовите заповеди, животът според тях е вече пътуване от смъртта към живота, изкачване по тесния и стръмен път, вървеж до изнемога и заедно с това покой върху Христовите рамене.

„Ти слезе при мене дори в ада, прокара за всички път към възкресението, и пак възлезе, като ме взе на раменете Си и ме заведе при Отца“. Дано съумеем поне отчасти да вникнем с ум и сърце в смисъла на тия слова, да попием живителни капки от тяхната истина, да усетим полъх от благоуханието им. И да заживеем с небесната Всеистина, че Синът на Живия Бог, Синът Човешки, Богочовекът Христос грагоvolmente обедня, за да се обогатим ние; прие образ на роб, за да ни гари свобода; претърпя унижение и позор, за да ни прослави; умря, за да ни избави от смъртта; слезе в мрака на преизподнята, за да осветли пътя ни към възкресението; възкръсна, за да стане наш Възкресител и да ни направи съобщници на славата Си в бъдещия век. На Него заедно с безначалния Му Отец и с Пресветия, Благ и Животворящ Дух – единосъщна и неразделима Троица – да въздаваме и ние чест и поклонение, благодарение и слава сега и всякога, и във вечни векове. Амин!

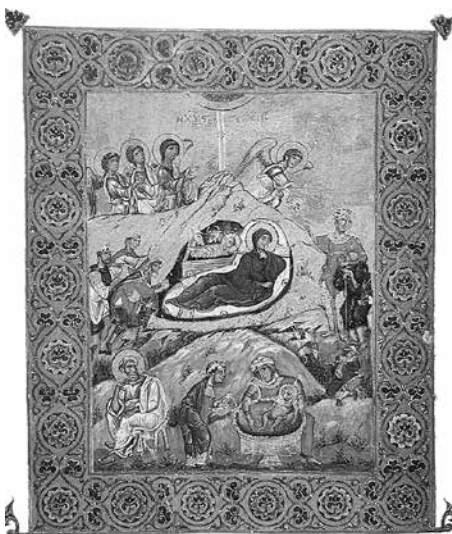
Христóсз воскресé! Воистиннó воскресé!

† *Триадицкий епископ Фотий*

Пасха Господня, 2015 г.

РОЖДЕСТВЕНСКО СЛОВО

„Дойди и стани човек... Това казвам и не ще престана да го казвам. Дойди и стани човек!“

(Свети Йоан Златоуст – Беседа върху Псалом 48, стих 16 и за гостолобуието, §1 – PG, 55, 500)

Възлюбени в Богомладенеца Христос братя и сестри, чеда на светата Православна Църква!

Бог стана човек. Така най-кратко би могло да се изрази същността на рождественското благовестие. Всемогъщият Бог умали Своето величие до краен предел и стана човек заради нас човеците и заради нашето спасение. Заради нас Роденият без майка се роди без баща. Безплътният се въплъти, във вещество се облече Словото, Невидимият стана видим, Неосезаемият стана осезаем, Безлетният получи начало, Син Божий стана Син Човешки. Тези слова свети Григорий Богослов изрича в сегашно време. Защото Рождество Христово е не просто християнски празник, не е привично ритуално възпоменание за случило се преди повече от две хилядолетия събитие, а велика тайна, придала нов смисъл, нова цел на целия низ от събития, които изпълват историческото време. Неслучайно в православното богослужение нищо не води към миналото, но само се позовава на него – за да насочи към бъдещето.

Бог Слово, Второто Лице на Света Троица стана Човек, за да избави човека от разочоичаване, да го избави от бездънната му самота, да го върне при Себе Си, да го въздигне към Себе Си. Защо? За да може Той, Богочовекът да пребъде в човека, а и човекът да пребъде в Него, та чрез Него да намери истинския път към Бога, към себе си и към всички човеци. Току-що казаното не е богословска теория, не е църковно красноречие. Не е религиозно вярване, идея или идеал, едни сред многото, а реалност. Но тази реалност не се натрапва на човека. За нехристиянина тя не означава нищо. По-тревожно е обаче, че от нея може да се окаже галеч и съвременният повърхностен християнин, склонен да търси във вярата си единствено залог за здраве, благополучие, душевен комфорт и какво ли още не. Не са мнозина тия, които са готови да вложат в сърцата си истината, че единствено в Сина Божий и Сина Човешки, в Богочовека Христос ние можем се срещнем както с Бога, така и със себе си и с чове-

ка – с нашите съприродни братя и сестри. Към тази истина ни зове и Златоустият светител: „Дойди и стани човек... Това казвам и не ще престана да го казвам. Дойди и стани човек!“

Стани човек, както и Христовата Църква благовести: „Към себе си се въздигни, човеко, бъди нов вместо стар, празнувай обновяването на душата си, докато е път времето на живота ти¹ ...

Стани човек във и чрез Богочовека и сними маската на привидното християнство, избави се от всяко самозалъгване, захвърли печалната „имитация на християнство“ пред другите и пред себе си, за да преоткриеш в себе си човека.

Стани човек във и чрез Богочовека и се отречи от егоцентричната логика на ненаситното себеутвърждаване, на себелюбуването, на себепоклонството. Отречи се от този измамен път, водещ встрани както от Бога и от ближните, така и от собствената ти боголика личност. Отречи се от този лъстив път, който те омайва с блянове и миражи, а в същото време коварно те отвежда към страховита самота.

Стани човек във и чрез Богочовека, живеи според богочовешката логика на себераздаването, на саможертвата като път към себе си, като път към все по-пълно общение с Бога и с ближния.

Всеки миг, на всяка крачка от пътя си във времето ние доказваме дали искаме да станем човеци във и чрез Богочовека. А времето на земното ни странстване намалява, краят на пътя неусетно приближава. И може би именно затова златословесният Йоан настойчиво издига глас: „Дойди и стани човек... Това казвам и не ще престана да го казвам. Дойди и стани човек!“

Христос се роди, за да ни възроди, просвети, очисти, спаси не символично, не преносно, не в нормативно нравствен план, а същински, до последните дълбини на сърцето ни, на ума, душата и тялото ни. Да, тъкмо с тази цел – заради нас, заради всеки един от нас и заради всички ни заедно – „днес се ражда от Дева Този, Който с ръката Си държи цялото творение, с пелени се повива Този, Който по Съществуването Си е непрстъпен Бог²...“, в бедни ясли лежи Единородният Син видим като човек ... И ние пеем: Троице Свята, спаси душите ни³. На Него Единия в Троица Бог – Отец, Син и Дух Свети подobaва чест, поклонение, слава и благодарение сега и всякога, и в безкрайността на бъдещия век. Амин!

Честито Рождество Христово!

† *Триадицкият епископ Фотий*

1. Миней, 13 септември, „Слава“ на хвалитните стихури.

2. Миней, 25 декември, стихира глас 6 на шестия час.

3. Миней, 25 декември, тропари глас 6 на третия час.

Из живота на Българската Православна Старостилна Църква

(продължение от стр. 6)

Панихида за архимандрит Сергей (Язджиев) по случай седемгодишнината от кончината му, 3 юни (21 май ст. ст.)

Панихида за игумения Серафима (Ливен) в Княжевския манастир „Покров Богородичен“, 7 юни (25 май ст. ст.)

Престолният празник в чест на Всички български светци на приземния храм „Св. Йоан Рилски и всички български светци“ при катедралния храм „Успение Богородично“, 14 юни (1 юни ст. ст.)

Посещение на поклонническа група от САЩ и Канада в България, начело с Американския митрополит Димитрий и гости от Румънската Православна Старостилна Църква, начело с Галацкия епископ Дионисий. 1-2 юли (18-19 юни ст. ст.)

По време на часовете преди св. Литургия за празника на светите първовърховни апостоли Петър и Павел, 12 юли (29 юни ст. ст.)

Поздравления към Триадицкия епископ Фотий по случай рождения му ден след молебена към светите апостоли, 13 юли (30 юни ст. ст.)

Престолен празник на храм „Свети пророк Илия“ в Плевен, 2 август (20 юли ст. ст.)

Причастяване по време на св. Литургия за престоления празник на храма „Пресвета Богородица – Радост на всички скърбящи“ във Велинград, 5 август (23 юли ст. ст.)

Преображение Господне, 19 август (6 август ст. ст.). Величанието по време на бдението и Малкият вход по време на св. Литургия, катедрален храм „Успение Богородично“, София

Празникът на катедралния храм „Успение Богородично“ в София

Моменти от св. Литургия и литийното шествие на престолния празник на катедралния храм в столицата. Долу вдясно: Момент от бдението с чина „Погребение на Пресвета Богородица“ на 29 август (16 август ст. ст.).

На бдението за празника на св. Йоан Рилски в приземния храм „Св. Йоан Рилски и всички български светци“, София, 31 август (18 август ст. ст.)

На часовете преди св. Литургия за престолния празник на храма „Преп. Йоан Рилски“ в Дупница, 31 август (18 август ст. ст.)

Св. Литургия за празника Рождество Богородично, 21 септември (8 септември ст. ст.)

Чин на въздигане на св. Кръст в края на бдението за празника Въздвижение на св. Кръст, 26 септември (13 септември ст. ст.)

Малкото освещаване на параклиса „Покров Богородичен“ в Княжевския манастир, извършен от Негово Преосвещенство Триадицият епископ Фотий, 11 октомври (28 септември ст. ст.)

Св. Литургия в Княжевския манастир за престоления празник на главния манастирски храм „Св. апостол и евангелист Лука“, 31 октомври (18 октомври ст. ст.)

Паметна вечер, посветена на 20-годишнината от пребиваването на Иверската Монреалска мироточива икона на Пресвета Богородица в България в дните между 10–17 октомври 1995 г., 21 октомври (8 октомври ст. ст.) 2015 г.

Причастяване по време на св. Литургия и литийно шествие на празника на преп. Йоан Рилски, 1 ноември (19 октомври ст. ст.)

Вляво: Малкият вход на св. Литургия в Неделя 26. след Петдесетница. Св. апостол и евангелист Матей, 29 ноември (16 ноември ст. ст.)

СЪДЪРЖАНИЕ

Установяване на официално църковно общение между Българската Православна Старостилна Църква и Църквата на истинските православни християни в Гърция 7

Нов член на Синода на Българската Православна Старостилна Църква 8

Престави се в Господа монах Адриан (Балев) 8

Истинската Православна Църква пред лицето на икуменическата ерес. Догматически и канонически въпроси 9

Доц. д-р Димо Чешмеджиев
Княз Борис-Михаил I (852-889): покръстването на българите 19

Доц. д-р Димо Чешмеджиев
Император Константин I Велики и Княз Борис I Михаил: победата над езичниците 22

Писмо на светител Серафим, архиепископ Богучарски, Софийски чудотворец, до архиепископ Вениамин (Федченков) 24

Игумения Серафима (Димитрова)
Верността на матушка игумения Серафима (Ливен) към духовните завети на светител Серафим като подвиг в условията на комунистическия тоталитаризъм 31

Игумения Серафима (Димитрова)
Незабравимата есен на 1995 г. 39

Триадицкий епископ Фотий
Православието – живот в Христос 48

Триадицкий епископ Фотий
Слово за Велики вторник и Благовещение 49

Триадицкий епископ Фотий
Православието – живот в Христос 48

Триадицкий епископ Фотий
Пасхално слово 51

Триадицкий епископ Фотий
Рождественско слово 53

ЗА СПРАВКИ: СОФИЯ 1619, УЛ. „СВ. ЛУКА“ № 4 ТЕЛЕФОН: 02 857 23 23

E-mail: pravoslavno.slovo@gmail.com.

© 1993–2015. Православно слово (ISSN 0861–9948). Използването на части от наши публикации е позволено при посочване на автора и източника (сп. „Православно слово“, ISSN..., брой, година, страници). Печатната или електронна препубликация на цели материали – само с писмено разрешение на редакцията.

Архив на сп. „Православно слово“ в Интернет: <http://bulgarian-orthodox-church.org/ps/>

Величание на бдението за празника Въведение Богородично, 3 декември (20 ноември ст. ст.)

На Малкия вход на св. Литургия в Неделя 28. след Петдесетница, 13 декември (30 ноември ст. ст.)

На Малкия вход на св. Литургия в Неделя 29. след Петдесетница, 20 декември (7 декември ст. ст.)

Благословение в края на св. Литургия в Неделя 28. след Петдесетница, на светите Праотци Христови, 27 декември (14 декември ст. ст.)

Рождество Христово в катедралния храм

Вляво: Подпелей на бдението. *Вдясно:* Причастяване на светата Литургия за празника, 6 и 7 януари 2016 г. (24 и 25 декември ст. ст. 2015 г.)